49՝ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2105 Կ. ՊՕԼԻՍ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ԱՊՐԻԼ – 7 ՄԱՅԻՍ 1908

24 ՆԻՍԱՆ 1324 – 7 ՐԷՊԻԼ ԱԽԷՐ 1326

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grande Rue de la Sublime-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՕՐՈՒՆ Կ՚ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՊՐՈՒԹԻՒՆ
ԻՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիա Մի Մահալլէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները եւ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեարը

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱԹԱԽՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه بوی و سیاسی غزته در
صاحب امتیازی : ارطاسی قوپه
اداره‌خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԱԳԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳԻՆԸ

ԳԱՂԱՂԱՆՈՒԹԻՒՆ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Գաղղիոյ համար	80 ֆր.	50 ֆր.
Նաւահանգիստներու համար	108 »	60 »
Պարսկաստանի համար	25 ֆր.	14 ֆր.

ՕԱՏՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տող 5 գրուշ
Մեկ անգամի ապրի համարներու համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Այս օրերս լրագրութեան մէջ շատ կը զրաւին ազգայնութեան և Վերնատան մէջ առաքեալներու վրայ իջած Ս. Հոգիին և լեզուախօսութեան մասին Առաքեալի առաջնորդ Գերդ. Տ. Մուշեղ եպիսկոպոս երկար յօդուածներով իր արդիական տեսութիւնները յայտնեց։ Հետեւեալը օր պատասխան մն է այդ տեսութեանց, գրուած է եկեղեցական իրերու և վարդապետութեանց քաջահմուտ անձնաւորութեան մը կողմէ և վստահ ենք թէ նոյն իսկ Մուշեղ եպսկ. պիտի գնահատէ այս գրուածը և զղջալով իր նախորդ հրատարակութեանց վրայ՝ պիտի փութայ պլլիս Հայ Եկեղեցւոյ ճշմարիտ եպիսկոպոսի մը վայել վարդապետութիւնը քարոզելու։

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԵՒ ՍՈՒՐԲԵԱԿԱՆ ԴԱՐՈՒ ԼԵԶՎՈՒԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.

Ցիսուս, մեր աստուածային Փրկիչը, կոյր հաւատքի ջատագով չէր։ Ամէնէն իր գործերը, ինքզինքը անգամ, կը ներկայացնէ ժողովուրդին քննութեան և դատումին։ «Թէ որ իմ հօրս գործերը չիմ գործեր, ինձի մի հաւատաք. (ազատ էք չհաւատալու). հապա թէ որ կը գործեմ, եթէ ինձի չէք ալ հաւատար, գոնէ գործերուն հաւատացէք (այսինքն ձեր քննութեան և դատողութեան արդիւնքին), որպէս զի գիտնաք ու հաւատաք թէ Հայրը իմ մէջն է, և ես անոր մէջ։» Պօղոս Առաքեալն ալ կ՚ըսէ. «Ամէն բան փորձեցէք, բարին ամուր բռնեցէք։ Ա. Թես. Ե. 22։

Ուրախալի է տեսնել որ միջնադարեան թմրութեան, կոյր և անգիտակից հաւատքին, քարացած ծիսականութեան, նախապաշարուած աւանդամոլութեան կալուածը կը գրաւէ լրջախոհ խորհրդածութիւնը, անաչառ դատողութիւնը, փիլիսոփայ փորձառութիւնը և այդ փորձառութեան վրայ հաստատուած քննադատութիւնը։ Արդէն քրիստոնէութիւնը իր ոսկեդարեայ շրջանին մէջ, երբ հակառակ ամենայն անյաղթելի դժուարութիւններու, տիրեց հրեայ և կռապաշտ միտքերու, և ամէնէն փափուկ սիրտերուն տուաւ պողպատի ձոյլ, նիւթական այժերու կրթնած չէր, ոչ ալ մարմնաւորիկ հեշտութիւններու մարմային կամ հրապոյրներուն ապաստանած։ Ամէնէ, Օգոստեան դարու լոյսերուն մէջ ելաւ պատմութեան թատերաբեմը, և գլխաւոր միջոց՝ զոր կը գործածէր, իր աշխարհակալութեան հակայական ընթացքին մէջ, պարզ խօսքն էր ուղղուած հրէական և կռապաշտական մոլորութիւններով նախապաշարուած միտքերու և դժոխային մոլութիւններով շաղախուած սիրտերու։ Երբեք մտաւոր կամ հոգեւոր գերութիւն մը չէր իր նշանաբանը։ Ա՛նքան սր, յանուն քրիստոնէութեան գործուած կրօնական կամ ընկերական զեղծումներուն դէմ բողոքողներն անգամ, նոյն իսկ Աւետարանի ոգիէն ներշնչուեցան։ Եւ, եթէ մեր օրերու մէջ, այդ խոսքը երկնաղեցիկ չի ցուցներ իր հրաշալի արդիւնքները, պատճառը այն է որ չի հնչեր այլ ևս մեր տաճարներու կամարներուն տակ առաքելական հաւատքի տաքուկ շեշտով և քրիստոնէական փորձառութեան արտաբերս արտայայտութիւնով։ Անիկա երբեմն բեմին վրայ խեղդուած էր՝ ժողովածոյական փուչերու մէջ, հիմա ալ՝ ազգիական հաւատապան կալածներով հեղձամղձուկ եղած է։ Ե՞րբ արդեօք այս երկու ծայրերու մէջ տատանելէն և տարուբերելէն ազատուած, պիտի լսենք Քրիստոսի ձայնին գոռ արձագանգները մեր տաճարներուն մէջ։ Ե՞րբ արդեօք մեր քարոզիչները Աւետարանէն պիտի ներշնչուին Գրիգորի, Սահակի և Մեսրոպի պէս, և ոչ թէ ժողովածոյէն կամ Իբնանէն։

Ստոյգ է թէ այսօր, մեր գրական հրապարակին վրայ, այնպիսի վարդապետութիւններ կը լսենք՝ որոնցմէ թերևս պիտի սոսկար Նոյնինքն Արիոս, Նեստոր, Մակեդոն, դատապարտուած հերետիկոսներու մեծագոյն մասին հետ։ Եւ մենք տակաւին մեր համայնքին կրօնական և բարոյական վերածնութեան կ՚սպասենք ակնկառոյց...

Գոնէ այն գրիչները՝ որոնք յանուն գիտութիւն ու արատնուած կը ներկայացնեն ինքզինքին, բանաձեւու այն պիտի խնդրիներ՝ որ իրենց հաստատութեան սահմանէն յոյժ գերիվերոյ են։ Գոնէ՝ գիտութեան հերոսներուն և փիլիսոփայութեան մեծ վարդապետներուն խոնարհ, զգոյշ և վերապահ հոգին ունենային։... Պագոն կը պատուիրէ որ գիտութեան տաճարին մէջ մտնենք իբրև մանուկ, համբուած քայլերով և ոչ թէ յանդգնութեամբ և մեր փանաքի միտքին վրայ յանձնապատանութեամբ։

Բ.

Գեր. յօդուածագիրը, իր առաջին քայլին մէջ կ՚ելայ խոշոր հակասութեան մը մէջ։ Վերնատան հրաշքին մէջ երկու բան կը տեսնուի. հրեղեն լեզուներու երեւումը եւ առաքեալներուն osur լեզուով խօսիլը։ Եպիսկոպոսին գաղափարին համաձայն՝ հրեղեն լեզու բացատրութիւնը պարզապէս կը նշանակէ կրակի բոց, արդի ամենուն գրիչին տակ գործածուած «կրակէ լեզուներ կամ լեզուակներ» բացատրութեան նման. հետեւաբար փոխաբերական ասացուած մըն է ան և ոչ աւելի, Սուրբերոյ դիցահայական դպրոցներու հետեւողութեամբ. սակայն քիչ մը անդին osur լեզու խօսիլ բացատրութիւնն ալ կը նշանակէ թոքուել, անուռոտ կամ հոգեւոր գերութիւն մը չէր իր նշանաբանը։ Ա՛նքան սր, յանուն քրիստոնէութեան գործուած կրօնական կամ ընկերական զեղծումներուն դէմ բողոքողներն անգամ, նոյն իսկ Աւետարանի ոգիէն ներշնչուեցան։ Եւ, եթէ մեր օրերու մէջ, այդ խոսքը երկնաղեցիկ չի ցուցներ իր հրաշալի արդիւնքները, պատճառը այն է որ չի հնչեր այլ ևս մեր տաճարներու կամարներուն տակ առաքելական հաւատքի տաքուկ շեշտով և քրիստոնէական փորձառութեան արտաբերս արտայայտութիւնով։ Անիկա երբեմն բեմին վրայ խեղդուած էր՝ ժողովածոյական փուչերու մէջ, հիմա ալ՝ ազգիական հաւատապան կալածներով հեղձամղձուկ եղած է։ Ե՞րբ արդեօք այս երկու ծայրերու մէջ տատանելէն և տարուբերելէն ազատուած, պիտի լսենք Քրիստոսի ձայնին գոռ արձագանգները մեր տաճարներուն մէջ։ Ե՞րբ արդեօք մեր քարոզիչները Աւետարանէն պիտի ներշնչուին Գրիգորի, Սահակի և Մեսրոպի պէս, և ոչ թէ ժողովածոյէն կամ Իբնանէն։

Ստոյգ է թէ այսօր, մեր գրական հրապարակին վրայ, այնպիսի վարդապետութիւններ կը լսենք՝ որոնցմէ թերևս պիտի սոսկար Նոյնինքն Արիոս, Նեստոր, Մակեդոն, դատապարտուած հերետիկոսներու մեծագոյն մասին հետ։ Եւ մենք տակաւին մեր համայնքին կրօնական և բարոյական վերածնութեան կ՚սպասենք ակնկառոյց...

Գոնէ այն գրիչները՝ որոնք յանուն գիտութիւն ու արատնուած կը ներկայացնեն ինքզինքին, բանաձեւու այն պիտի խնդրիներ՝ որ իրենց հաստատութեան սահմանէն յոյժ գերիվերոյ են։ Գոնէ՝ գիտութեան հերոսներուն և փիլիսոփայութեան մեծ վարդապետներուն խոնարհ, զգոյշ և վերապահ հոգին ունենային։... Պագոն կը պատուիրէ որ գիտութեան տաճարին մէջ մտնենք իբրև մանուկ, համբուած քայլերով և ոչ թէ յանդգնութեամբ և մեր փանաքի միտքին վրայ յանձնապատանութեամբ։

Բ.

Գեր. յօդուածագիրը, իր առաջին քայլին մէջ կ՚ելայ խոշոր հակասութեան մը մէջ։ Վերնատան հրաշքին մէջ երկու բան կը տեսնուի. հրեղեն լեզուներու երեւումը եւ առաքեալներուն osur լեզուով խօսիլը։ Եպիսկոպոսին գաղափարին համաձայն՝ հրեղեն լեզու բացատրութիւնը պարզապէս կը նշանակէ կրակի բոց, արդի ամենուն գրիչին տակ գործածուած «կրակէ լեզուներ կամ լեզուակներ» բացատրութեան նման. հետեւաբար փոխաբերական ասացուած մըն է ան և ոչ աւելի, Սուրբերոյ դիցահայական դպրոցներու հետեւողութեամբ. սակայն քիչ մը անդին osur լեզու խօսիլ բացատրութիւնն ալ կը նշանակէ թոքուել, անուռոտ կամ հոգեւոր գերութիւն մը չէր իր նշանաբանը։ Ա՛նքան սր, յանուն քրիստոնէութեան գործուած կրօնական կամ ընկերական զեղծումներուն դէմ բողոքողներն անգամ, նոյն իսկ Աւետարանի ոգիէն ներշնչուեցան։ Եւ, եթէ մեր օրերու մէջ, այդ խոսքը երկնաղեցիկ չի ցուցներ իր հրաշալի արդիւնքները, պատճառը այն է որ չի հնչեր այլ ևս մեր տաճարներու կամարներուն տակ առաքելական հաւատքի տաքուկ շեշտով և քրիստոնէական փորձառութեան արտաբերս արտայայտութիւնով։ Անիկա երբեմն բեմին վրայ խեղդուած էր՝ ժողովածոյական փուչերու մէջ, հիմա ալ՝ ազգիական հաւատապան կալածներով հեղձամղձուկ եղած է։ Ե՞րբ արդեօք այս երկու ծայրերու մէջ տատանելէն և տարուբերելէն ազատուած, պիտի լսենք Քրիստոսի ձայնին գոռ արձագանգները մեր տաճարներուն մէջ։ Ե՞րբ արդեօք մեր քարոզիչները Աւետարանէն պիտի ներշնչուին Գրիգորի, Սահակի և Մեսրոպի պէս, և ոչ թէ ժողովածոյէն կամ Իբնանէն։

Ստոյգ է թէ այսօր, մեր գրական հրապարակին վրայ, այնպիսի վարդապետութիւններ կը լսենք՝ որոնցմէ թերևս պիտի սոսկար Նոյնինքն Արիոս, Նեստոր, Մակեդոն, դատապարտուած հերետիկոսներու մեծագոյն մասին հետ։ Եւ մենք տակաւին մեր համայնքին կրօնական և բարոյական վերածնութեան կ՚սպասենք ակնկառոյց...

Գոնէ այն գրիչները՝ որոնք յանուն գիտութիւն ու արատնուած կը ներկայացնեն ինքզինքին, բանաձեւու այն պիտի խնդրիներ՝ որ իրենց հաստատութեան սահմանէն յոյժ գերիվերոյ են։ Գոնէ՝ գիտութեան հերոսներուն և փիլիսոփայութեան մեծ վարդապետներուն խոնարհ, զգոյշ և վերապահ հոգին ունենային։... Պագոն կը պատուիրէ որ գիտութեան տաճարին մէջ մտնենք իբրև մանուկ, համբուած քայլերով և ոչ թէ յանդգնութեամբ և մեր փանաքի միտքին վրայ յանձնապատանութեամբ։

Բ.

Հանրի տը Քրմոր կոմսը կամաց կամաց վեր ելաւ իրենց ապարանքին մարմարիոնէ սանդուխներէն. բարեւեց ծառաները, որոնց հանդիպած էր ներքնադուխին առջեւ. ասոնք խիստ ուրախ կը թուէին իրենց երիտասարդ տիրոջ վերադարձին համար, որուն ամբեւակեզ դէմքը դիտելէ չէին յագենար և զայն խիստ երջանիկ կը նկատէին։

Մինչդեռ կոմսին սիրտը կը տրոփէր, ապարանք մտնելուն պէս ամէն բան մոռցած էր, ոչ իսկ հօրը մնանկանալն ու ընտանեկան ապագայ դժբախտութիւնը կ՚զբաղեցնէր զինք. նոր յիշատակ մը գիւած էր միտքը, երկու անուններ կուգային լեզուին ծայրը.

—Ժանն... Լուիզ...։

Ժանն մօրը կարերը կարող Պրբեանեցի աղքատ աղջկան անունն էր, իսկ Լուիզ՝ մօրը անունը։ Հանրիի համար Ժանն ալ մօրը չափ նուիրական էր. տարի մը տեւող ուղեւորութեանը մէջ չկար վայրկեան մը ուր Ժաննի վրայ մտածած չըլլար։

Վշտաբեկ երիտասարդը անցաւ ապարանքին սրահէն, որ արտակարգ հռչակ հանած էր Բարիզի մէջ. մօրը ո՛եր ըլլալը գիտէր, մարքիզուհին սովորաբար իր ժամանակը կ՚անցընէր պարտէզին վրայ նայող փոքր սենեակի մը մէջ որ պարզօրէն կահաւորուած էր. հոն կ՚ընդունէր իր մտերիմները, ինչպէս նաև հոն էր որ կը թափէր իր արցունքներն ու կը թաղէր վիշտերը։ Հանրի կանգ առաւ մօրը սենեակին կից կապոյտ ներկուած սրահին մէջ. ջանաց քիչ մը յուզումը զսպել, սիրտը կը տրոփէր պայթելու աստիճան. նախազգացում մը այնպէս ենթադրել կուտար իրեն թէ անակնկալ դժբախտութեան մը պիտի հանդիպի. վերջապէս ամբողջ արիաբտութեանը կոչում ընելով դրան մօտեցաւ. սրահէն մօրը սենեակը տանող դուռը ապակեպատ էր. հոն հասած ատեն արդէն ուժասպառ եղած էր, ամբողջ մարմնովը կը դողդղար, վայրկեան մը կանգ առաւ հոն, այն դրան ետին մայրն ու Ժանն կային, քանի՛ անոնց վրայ մտածէր, այնչափ սիրտը կը լեցուէր. վերջապէս սառնագոյն ապակիէն ներս նայելու քաջութիւնը ունեցաւ. Լուիզ տասնըվեցերորդի ոճով կերտուած կլոր սեղանի մը շուրջ երեք կիներ նշմարեց վարդագոյն լուսամփոփի մը տակ վառուած լամպարին լոյսովը. ասոնց դէմքերը, տարիքն ու հագուստները զիրար կը հակասէին և սակայն իրենց հաւաքոյթը տարբեր հրապոյր մը տուած էր սենեակին։ Այս երեք կիներէն մէկը Հանրիի մայրը, մարքիզուհին էր, միւսը Պրբեանեցի կար կարող աղջիկը, իսկ երրորդն ալ պանքէր Պէսսիլիօի աղջիկը Օր. Սիմօնիա. մարքիզուհին խիստ գրաւիչ, բարի ու յարգելի դէմք մը ունէր. Ժանն վարի ծաղիկի մը նման պարզ՝ բայց գեղեցիկ էր, մինչդեռ Օր. Սիմօնիաի գեղեցկութիւնը աչք չյանձնելու աստիճան անման էր. աչքերը առիւծնող կրակոտութեամբ կը փայլէին հրեշտակային դէմքին վրայ որ մազերու հմայիչ յարդարումովը դիւթական երեւոյթ մը առած էր։ Ցիսուն միլիոն ոսկի դրամագիտով այս աղջիկը իր ընդհանուր կացութեան մէջ հասարակ մահկանացուէ աւելի գեղարուեստական արձանի մը պատրանքը կ՚ընծայէր զինքը դիտողին. իսկ Ժանն թէեւ առաջին երեւոյթով կը նսեմանար Սիմօնիաի հրաշալի գեղեցկութեանը հանդէպ, սակայն անոր ալ կապոյտ աչքերը, խարտեաշ մազերն ու կլոր սպիտակ դէմքը ո՛չ նուազ նուրբ գեղեցկութիւն մը ու սրտերու խօսող հով մը ունէին։ Օր. Սիմօնիա բարձր ձայնով յօդուած մը կը կարդար, ուր Հանրի տը Քրմորի յաջող երկխօսութիւնները նկարագրուած էին. միլիոնատէր աղջիկը Հանրիի հասցէին շռայլուած գովեստները կարդացած պահուն տարօրինակ յուզումի մը ենթարկուած էր, ինչ որ բացայայտօրէն կը նշմարուէր ձայնին դողդղալէն. մարքիզուհին ուրախութենէն կուլար, իսկ Ժանն դեռի գեղին կարած՝ կ՚ունկնդրէր։ Վերջապէս թերթը ինկաւ Օր. Սիմօնիաի ձեռքէն, որ ակամայ աչքերը գոցեց ու քաղցր անուշքի մը մէջ թաղուեցաւ պահիկ մը. արդեօք պիտի կրնա՞ր Հանրի տը Քրմոր կոմսին կինը ըլլալ, արդեօք պիտի վայելէ՞ր այդ երջանկութիւնը։

Մարքիզուհին արցունքները սրբելով,

—Երկու օր մնաց, ըսաւ, եթէ առանց Մարսիլիոյ մէջ կանգ առնելու ուղղակի շոգեկառք նստի, երկու օր ետք կրնանք տեսնել Հանրին։

Աշնուականութիւնը սկսաւ։ Օթել գաւիկին համար. այս պահուս սենեակին դուռը բացուեցաւ և Հանրի տը Քրմոր կամաց մը ներս մանելով,

—Մի՛ լար մայրիկ, սեւասիկ ևկայ, ըսաւ։

Մարքիզուհին այն ատենն չուսուցած էր որ ինչ ընելիքը չէր գիտեր. Հանրի մայրը գրկեց. տեսարանը խիստ արտաքոյ էր. երկուքն ալ առանց բերան բանալու, լուռ ու մուրջ կ՚արտասուէին. խեղճ Ժաննի դէմքը չուշանի նման ճերմկցած էր, այն աղքատ, անոք, ընտանեզուրկ աղջիկը ինչ բաներ կ՚զգար նոյն պահուն. ինքը որ աղքատութեանը համար ապարանքէն ներս ընդունուած էր, սրտին մէջ բուռն սէր կը տածէր Հանրիի նկատմամբ և քանի վանել ուզէր այս յիմար զգացումը, նոյնչափ խոր արմատ կը ձգէր սէրը իր մէջ. անշուշտ յանդգնութիւններու, ապուշութիւններու ամէնէն մեծն էր գթասիրական զգացումով ներս առնուած աղջկան մը համար՝ տունին տղուն սիրահարիլը և Ժանն տարիէ մը ի վեր գերմարդկային ճիգեր կ՚ընէր այդ զգացումը խեղդելու համար իր մէջ և սակայն հիմա Հանրին տեսնելուն պէս կրկին պոռթկաց սէրը և դէմքին այլայլութիւնը ներկայներէն ծածկելու ներով կը խօսին Աստուծոյ մեծամեծ բաները։

Այս վաւերագրին վրայէն ա՛նքան թեթեւօրէն անցած է բարձրատիճան յօդուածագիրը և իր սեւեռեալ գաղափարին ա՛նքան յարած է որ այսքան յեղեղուած, այսքան մանրամասնուած, յայտնի, բացորոշ յայտարարութիւնները կ՚անտեսէ, և Ա. Կորնթ. Ժդ. գլուխին մէջ գտնուած մէկ երկու անորոշ և երկդիմի բացատրութիւններով զինուած՝ կ՚սպառնայ այս դարուս հակայական չէնքը հիմնիվայր տապալել։ Մ՚անրախոհ քննադատներ յայտնի և որոշ բացատրութիւններով մթին ու երկդիմին կը պարգեն, բայց մեր Եպիսկոպոսը յայտնին և որոշը՝ մթինով, տարտամով և դժուարիմացով կը մթագնէ։ Ան ալ թերեւս արդիականութեան էական մէկ պահանջումն է, զոր մեր խեղճ իմացականութիւնները չեն կրնար կապել։ Զարմանալին՝ նոյն իսկ Պօղոսի նոյն Թուղթին և նոյն գլուխին մէջ իսկ պայծառ ու մեկին բացատրութիւններն ալ չտեսնելու զբաղնելն է։ Հիմա նայինք Կորնթացիներու Թուղթին այդ դժբաղդ գլուխին նկատմամբ Սրբազանին գաղափարը «Լեզուախօսութիւնը չարունակուն ու համատարած ձեւ մը առած էր Կորնթոսի եկեղեցիին մէջ։ Պօղոս իր հիմնած եկեղեցիին վառնգը տեսնելով՝ կը ջանայ անոնց հակցնել վառնգը և զգուշացնել ժողովուրդը այդ սխալ ըմբռնուած չափազանցութիւններէն (Ա. Կորնթ. ԺԴ. ԺԴ)։ Ո՞րն է արդեօք ուղիղ ըմբռնուած չափաւորութիւնը, քանի որ եղածը անհասկնալի, խժալուր և անտրամաբան խօսքերու խառնիպօս խրդուրբաւնն էր՝ զոր պէտք էր արգիլել և ոչ թէ չափաւորել։

Անաւարկ, սակայն, Կորնթացիներու վերոյիշեալ գլուխին մէջ Պօղոսի դիւրիմաց, յստակ ասութիւնները՝ որոնք կը խուսափին յարգելի քննադատին տեսութենէն, և որոնցմով իր դիտողութիւնները կամ վարկածները չէ որ պիտի հաստատուին։ «Կ՚ուզեմ որ դուք ամենիդ լեզուներ խօսիք, բայց մանաւանդ որ մարգարէանաք, ինչու որ ալ ազէկ է ան՝ որ կը մարգարէանայ, քան թէ ան որ լեզուներ կը խօսի, միայն թէ թարգմանելու ըլլայ, որ եկեղեցին չինութիւն առնէ (ԺԴ. 5)։ Անանկ ալ դուք, որովհետև հոգեւոր պարգեւներու նախանձաւոր էք, եկեղեցիին շինութեան համար խնդրեցէք որ աւելնաք նոյն պարգեւներով։ Անոր համար ան՝ որ osur լեզուով կը խօսի, աղօթէ թող ընի որ թարգմանէ ալ։ (ԺԴ. 12—14) Ուստի, եղբայրներ, մարգարէութիւն ընելու նախանձաւոր եղէք և լեզուներ խօսիլն ալ մի՛ արգիլէք (ԺԴ. 39)։ Առաքեալը ինչ տարբեր չեչտ մը ունի։ Ան կ՚ուզէ որ լեզուներ խօսին և թարգմանեն, աղօթեն այս մասին, և լեզուախօսութիւնը չարգիլեն։ Արդ, հարեւանցի բաղդատութիւն մ՚ալ բաւական է ցուցնել թէ որքան տարբեր են Առաքեալին գաղափարները՝ զորոնք ոչ-ակամայ խեղաթիւրելու հարկին տակ կ՚զգայ ինքզինքը Եպիսկ.ը։ Հապա նոյն իսկ Պօղոսի լեզուախօսութեան մասին Մուշեղ Եպիսկոպոսի դիտողութիւնները։ Իրաւ որ ասոնց մէջ ալ Սրբազանը ապրելի բարեբաղդ չէ, որովհետև իր բացարձակ վճռին հակառակը կը պնդէ Պօղոս։

Սրբազանին խօսքերը

«Իրաւունք ունինք պնդելու թէ նոյն ինքն Պօղոս Առաքեալ լեզուներ խօսելու տկարութեան մէջ գտնուած ըլլայ երբեմն...» (Ա. Կորնթ. ԺԴ. 18)։

Պօղոսին խօսքերը

«Աստուծմէ կը գոհանամ որ ձեր ամէնէն աւելի լեզուներով կը խօսիմ» Ա. Կորնթ. ԺԴ. 18)։

Ո՞վ կրնայ վայելցնել այսպիսի խեղաթիւրում մը լրջամիտ քննադատի մը։ Մինչ, Սրբազանն, Պօղոս կը գոհանայ Աստուծմէ այսպիսի տկարութեան մը մէջ գտնուելուն համար, քանի որ Ա-

---

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(4)(

Մուլիոններուն Խաղերը

ՀՈՂԶԿԱՒՈՐ ԵՐԿԱԽՕՅՔ ՄԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Բ.

Հանրի տը Քրմոր կոմսը կամաց կամաց վեր ելաւ իրենց ապարանքին մարմարիոնէ սանդուխներէն. բարեւեց ծառաները, որոնց հանդիպած էր ներքնադուխին առջեւ. ասոնք խիստ ուրախ կը թուէին իրենց երիտասարդ տիրոջ վերադարձին համար, որուն ամբեւակեզ դէմքը դիտելէ չէին յագենար և զայն խիստ երջանիկ կը նկատէին։

Մինչդեռ կոմսին սիրտը կը տրոփէր, ապարանք մտնելուն պէս ամէն բան մոռցած էր, ոչ իսկ հօրը մնանկանալն ու ընտանեկան ապագայ դժբախտութիւնը կ՚զբաղեցնէր զինք. նոր յիշատակ մը գիւած էր միտքը, երկու անուններ կուգային լեզուին ծայրը.

—Ժանն... Լուիզ...։

Ժանն մօրը կարերը կարող Պրբեանեցի աղքատ աղջկան անունն էր, իսկ Լուիզ՝ մօրը անունը։ Հանրիի համար Ժանն ալ մօրը չափ նուիրական էր. տարի մը տեւող ուղեւորութեանը մէջ չկար վայրկեան մը ուր Ժաննի վրայ մտածած չըլլար։

Վշտաբեկ երիտասարդը անցաւ ապարանքին սրահէն, որ արտակարգ հռչակ հանած էր Բարիզի մէջ. մօրը ո՛եր ըլլալը գիտէր, մարքիզուհին սովորաբար իր ժամանակը կ՚անցընէր պարտէզին վրայ նայող փոքր սենեակի մը մէջ որ պարզօրէն կահաւորուած էր. հոն կ՚ընդունէր իր մտերիմները, ինչպէս նաև հոն էր որ կը թափէր իր արցունքներն ու կը թաղէր վիշտերը։ Հանրի կանգ առաւ մօրը սենեակին կից կապոյտ ներկուած սրահին մէջ. ջանաց քիչ մը յուզումը զսպել, սիրտը կը տրոփէր պայթելու աստիճան. նախազգացում մը այնպէս ենթադրել կուտար իրեն թէ անակնկալ դժբախտութեան մը պիտի հանդիպի. վերջապէս ամբողջ արիաբտութեանը կոչում ընելով դրան մօտեցաւ. սրահէն մօրը սենեակը տանող դուռը ապակեպատ էր. հոն հասած ատեն արդէն ուժասպառ եղած էր, ամբողջ մարմնովը կը դողդղար, վայրկեան մը կանգ առաւ հոն, այն դրան ետին մայրն ու Ժանն կային, քանի՛ անոնց վրայ մտածէր, այնչափ սիրտը կը լեցուէր. վերջապէս սառնագոյն ապակիէն ներս նայելու քաջութիւնը ունեցաւ. Լուիզ տասնըվեցերորդի ոճով կերտուած կլոր սեղանի մը շուրջ երեք կիներ նշմարեց վարդագոյն լուսամփոփի մը տակ վառուած լամպարին լոյսովը. ասոնց դէմքերը, տարիքն ու հագուստները զիրար կը հակասէին և սակայն իրենց հաւաքոյթը տարբեր հրապոյր մը տուած էր սենեակին։ Այս երեք կիներէն մէկը Հանրիի մայրը, մարքիզուհին էր, միւսը Պրբեանեցի կար կարող աղջիկը, իսկ երրորդն ալ պանքէր Պէսսիլիօի աղջիկը Օր. Սիմօնիա. մարքիզուհին խիստ գրաւիչ, բարի ու յարգելի դէմք մը ունէր. Ժանն վարի ծաղիկի մը նման պարզ՝ բայց գեղեցիկ էր, մինչդեռ Օր. Սիմօնիաի գեղեցկութիւնը աչք չյանձնելու աստիճան անման էր. աչքերը առիւծնող կրակոտութեամբ կը փայլէին հրեշտակային դէմքին վրայ որ մազերու հմայիչ յարդարումովը դիւթական երեւոյթ մը առած էր։ Ցիսուն միլիոն ոսկի դրամագիտով այս աղջիկը իր ընդհանուր կացութեան մէջ հասարակ մահկանացուէ աւելի գեղարուեստական արձանի մը պատրանքը կ՚ընծայէր զինքը դիտողին. իսկ Ժանն թէեւ առաջին երեւոյթով կը նսեմանար Սիմօնիաի հրաշալի գեղեցկութեանը հանդէպ, սակայն անոր ալ կապոյտ աչքերը, խարտեաշ մազերն ու կլոր սպիտակ դէմքը ո՛չ նուազ նուրբ գեղեցկութիւն մը ու սրտերու խօսող հով մը ունէին։ Օր. Սիմօնիա բարձր ձայնով յօդուած մը կը կարդար, ուր Հանրի տը Քրմորի յաջող երկխօսութիւնները նկարագրուած էին. միլիոնատէր աղջիկը Հանրիի հասցէին շռայլուած գովեստները կարդացած պահուն տարօրինակ յուզումի մը ենթարկուած էր, ինչ որ բացայայտօրէն կը նշմարուէր ձայնին դողդղալէն. մարքիզուհին ուրախութենէն կուլար, իսկ Ժանն դեռի գեղին կարած՝ կ՚ունկնդրէր։ Վերջապէս թերթը ինկաւ Օր. Սիմօնիաի ձեռքէն, որ ակամայ աչքերը գոցեց ու քաղցր անուշքի մը մէջ թաղուեցաւ պահիկ մը. արդեօք պիտի կրնա՞ր Հանրի տը Քրմոր կոմսին կինը ըլլալ, արդեօք պիտի վայելէ՞ր այդ երջանկութիւնը։

Մարքիզուհին արցունքները սրբելով,

—Երկու օր մնաց, ըսաւ, եթէ առանց Մարսիլիոյ մէջ կանգ առնելու ուղղակի շոգեկառք նստի, երկու օր ետք կրնանք տեսնել Հանրին։

Աշնուականութիւնը սկսաւ։ Օթել գաւիկին համար. այս պահուս սենեակին դուռը բացուեցաւ և Հանրի տը Քրմոր կամաց մը ներս մանելով,

—Մի՛ լար մայրիկ, սեւասիկ ևկայ, ըսաւ։

Մարքիզուհին այն ատենն չուսուցած էր որ ինչ ընելիքը չէր գիտեր. Հանրի մայրը գրկեց. տեսարանը խիստ արտաքոյ էր. երկուքն ալ առանց բերան բանալու, լուռ ու մուրջ կ՚արտասուէին. խեղճ Ժաննի դէմքը չուշանի նման ճերմկցած էր, այն աղքատ, անոք, ընտանեզուրկ աղջիկը ինչ բաներ կ՚զգար նոյն պահուն. ինքը որ աղքատութեանը համար ապարանքէն ներս ընդունուած էր, սրտին մէջ բուռն սէր կը տածէր Հանրիի նկատմամբ և քանի վանել ուզէր այս յիմար զգացումը, նոյնչափ խոր արմատ կը ձգէր սէրը իր մէջ. անշուշտ յանդգնութիւններու, ապուշութիւններու ամէնէն մեծն էր գթասիրական զգացումով ներս առնուած աղջկան մը համար՝ տունին տղուն սիրահարիլը և Ժանն տարիէ մը ի վեր գերմարդկային ճիգեր կ՚ընէր այդ զգացումը խեղդելու համար իր մէջ և սակայն հիմա Հանրին տեսնելուն պէս կրկին պոռթկաց սէրը և դէմքին այլայլութիւնը ներկայներէն ծածկելու զգուշաւորութեամբ անմիջապէս սենեակէն դուրս սպրդելով սրահ անցաւ ու շարժումին ետին պահուրտեցաւ. մինչ ընէր, չլալը կարողութենէն վեր էր, միւս կողմէ արցունքներն ալ չէր համարձակիր ուրիշներու ցուցնելու։

—Դուն կարուհի մըն ես որը, անօգնական ու չքաւոր, ըսաւ ինքնիրենը, կացութիւնդ դիրքդ նկատողութեան ա՛ռ. անգամ մը Ժանն... ո՛վ գիտէ որչափ վրդ պիտի խնդան, ի՛նչ նախատական բառերով պիտի արտաքսուիս այս տունէն։

Հանրի տը Քրմոր երբ մայրը կ՚ողջագուրէր, Օր. Սիմօնիա ալ փափկանկատութեամբ մեկնած էր սենեակէն ու սրահ անցած և սակայն անոր ալ սիրտը անբացատրելի յուզումով ողողուած էր, և հակառակ ինքզինքը զսպելու համար երբեմն ճիգերուն՝ կը դողար։

Սիմօնիա սենեակէն ելած պահուն սիրավառ ակնարկ մը ուղղած էր Հանրիի, խեղճ կարուհիին նման յուսահատ չէր ան, մեծ տարբերութիւն կար երկուքին միջեւ. սրահ մտնելուն պէս ապակեպատ դուռը գոցած ու պատէն կախուած նկարներով զարդարուած կեղծած էր. իսկ Անտէ Տրլօս որ սրահին մէջ էր արդէն, թիկնաթոռի մը վրայ նստած լրագիր կը կարդար։

(Շարունակելի)

թիւնը մէկն էր այն չնորհներէն զորս Պօղոս Առաքեալ կ'թուէ և հոգիին կը վերագրէ. (Ա. Կորնթ. ԺԲ. 8-10)։» Եւ քիչ մը յետոյ կը յաւելու. «Անշուշտ իրաւունք ունինք ենթադրելու ուրիշներու հետ, թէ այդ բազմութեան մէջ կիներ ու տղաք կային, որոնք բնաւ առաքելութեան պաշտօն չունեցան, ինչպէս չունեցան Կուռնելիոս և ուրիշները, Եփեսոսի աշակերտները ու Կորնթոսի ժողովուրդը. եթէ երբեք իրական լեզուախօսութիւն մ'ըլլար կատարուած, արդեօք այդ կիներուն և տղոց ինչի՞ պիտի կրնար ծառայել, լիւքսի՞ կամ բազմահմտութեան համար։»

Հոս Սրբազանը ենթադրութեան դիմում կ'ընէ. ենթադրութիւնը, սակայն տրամաբանական սկզբունքներու համաձայն, հետեւութեան վրայ երբէք վճռապէս և բացարձակապէս չաղդեր առածներու (axiome) նման. վերջապէս հաւանականութեան հաշիւին վրայ հիմնուած է իր կարեւորութիւնը։ Սրբազանը՝ որ մինչև հիմա գրեթէ ամէն բան իր բնական վիճակէն հանած էր, հոս ալ անշուշտ բառով կը ձգտի ենթադրութեան բացարձակ սկզբունքի գոյն մը տալ։ Բայց մենք իր առաջ բերած հինգ դէպքերու և ոչ մէկին մէջ անշուշտ տղաքներ ենթադրելու այդ բացարձակ հարկը չենք տեսներ։

Սակայն որովհետև դուք կ'ենթադրէք, հաճեցէք, Սրբազան, մեզի ալ չզլանալ այդ չնորհքը և մենք ալ ենթադրենք Ձեզի հետ թէ նորածիններ կային, ինչ որ չենթադրելու դրական արգելք մը չունինք. ենթադրենք թէ անոնք թէև կային, բայց այդ չնորհքին չարժանացան, վասն զի դեռ անոնց ժամանակը հասած չէր։ Արդ՝ ասբացառութիւնը պիտի բաւէր հերքում մ'ըլլալու միւսներուն չնորքով օժտուելուն։ Ենթադրենք թէ տղաքներ կային, սակայն անոնք այդ հաշիւին մէջ չներմուծուեցան, ինչ որ սովորական է նմանորինակ պարագաներու մէջ, և ինչ որ կը թելադրէ մեզի Եփեսոսի եկեղեցին՝ որ 12 անդամ ունէր չափահաս. ինչ կ'ելլէ 120 անձերու ամէնուն վրայ ալ Հոգին իջաւ ըսելէն. միթէ հարկաւորապէս, կամ, ինչպէս որ դուք կ'ըսէք, անշուշտ ստիպուած ենք նորածիններն ու մատաղատի մանուկներն ալ ենթարկելու լեզուախօսութեան պարգեւին։

Կ'ենթադրէ դարձեալ թէ քանի որ Ս. Հոգին ընդունողներուն մեծագոյն մասը «օտարներու քարոզելու կոչումի» պաշտօնը չունէին, ուրեմն լեզուախօսութիւնը պիտի ըլլար լիւքս մը կամ «բազմահմտութեան» ցոյց մը, ինչ որ աւելորդ էր»։

Իրողութիւնը այս ենթադրութիւնն ալ կը վարէ։ Ապացոյց կ'ուզէք։— Ահաւասիկ։ Բանալը Գործք Առաքելոցը և կարդանք. «Եւ ան օրը մեծ հալածում եղաւ Երուսաղէմի մէջ եղող եկեղեցիին վրայ, և, առաքեալներէն ի զատ, ամենն ալ ցիրուցան եղան Հրեաստանի և ՍԱՄԱՐԻԱՅԻ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ մէջ...։ Եւ ան ցիրուցան եղածները կը պտտէին ու խօսքը կը քարոզէին (Գլ. Ը. 1-4)։ Եւ Ստեփաննոսին մահուանը վրայ եկած նեղութենէն ցիրուցան եղածները մինչև Փիւնիկէ ու Կիպրոս և Անտիոք հասան ու մէկու մը Աստուծոյ խօսքը չէին խօսեր. միայն թէ Հրէաներուն։ Բայց անոնցմէ ոմանք Կիպրացի և Կիւրենացի մարդիկ էին, որոնք երբոր Անտիոք մտան, Հելլենացիոց հետ կը խօսէին՝ Տէր Յիսուսը քարոզելով, և Տէրոջը ձեռքը անոնց հետ էր, և բազմաթիւ մարդիկ հաւատալով Տէրոջը դարձան։ Եւ անոնց վրայով աս լուրը Երուսաղէմի եկեղեցիին ականջը հասաւ. և Բառնաբասը խրկեցին որ մինչև Անտիոք երթայ, որ երբ եկաւ և Աստուծոյ շնորհքը տեսաւ, ուրախացաւ... և պինդ առաջ Անտիոքի մէջ (քարոզելու կոչում չունեցողներուն հիմնած եկեղեցիին մէջ) աշակերտները քրիստոնեայ անուանուեցան. (Գործ. ԺԱ. 19-24)։ Հաւատացեալներուն ամէնուն ալ քարոզելը անպայման պարտականութիւն էր։ ասոր համար Պետրոս Առաքեալ ալ չի վարանիր ըսելու. «Բայց դուք ընտիր ցեղ մըն էք, քահանայութիւն, սուրբ ազգ, սեպհական ժողովուրդ մը՝ որ քարոզէք անոր առաքինութիւնները, որ ձեզ խաւարէն իր սքանչելի լոյսն կանչեց։ (Ա. Պետ. Բ. 9)»։ Կնիկներուն գալով կրնանք ցոյց տալ Հռովմայեցւոց ԺԶ. գլուխը երբէ՛ հերքում, ուր այնքան բազմաթիւ գործող և աշխատող կիներ կան Պօղոսի ծանօթ, մանաւորապէս յիշենք Փիբէ սարկաւագուհին. Պրիսկիղան ու Ակիւլասը (Հռովմ. ԺԶ. 3. Գործ. ԺԸ. 26.)։ Յիսուս ըսաւ «Ո՛վ որ ընէ և սորվեցնէ, անիկա մեծ պիտի կոչուի» և կան մեկնիչներ՝ որ կը մտածեն թէ Պօղոսի յիշած 500 անձերու երեւումը՝ տեղի ունեցած է Գալիլիոյ մէջ, ուր ըսաւ Յիսուս «Գնացէք, Աւետարանը քարոզեցէք բոլոր ստեղծուածներուն»։ Աս կարծիքը կը հաստատեն Գործք Առաքելոցի վերոյիշեալ մասերը։ Նախնական եկեղեցիին մէջ այս էր ըմբռնումը։ «Բոլոր սուրբերը (քրիստոնեաները) քահանայական պաշտօն ունին» (Երանոս) ճշմարիտ քահանան սուրբ համարուած չէ այն պատճառով որ քահանայ է. հապա անոր համար որ սուրբ (քրիստոնեայ) ըլլալուն համար այդ կարգը ունի»։ Կղեմէս Աղեքսանդրացի «Միթէ մենք այնարհամարհանենք քահանայ չենք» (Տերտուղիանոս)։ Այս էր ըմբռնումը մեր մէջ ալ, ինչպէս որ մեր Սրբազանն ալ գիտէ ի հարկէ։ Հետեւաբար լեզուախօսութեան պարգեւին ամէնուն տրուիլը ո՛չ անհնարաւոր էր և ոչ ալ լիւքս. այլ Աստուածային Հոգիին մէկ պարգեւը որ ամէնքն ալ մասնակցին քրիստոնէական լոյսերու տարածումին սրբազան գործին։

Ե.

Գիր. եպիսկոպոսը, իր յօդուածին մէջ, Կորնթացի հաւատացեալներու լեզուախօսութիւնը կը մկրտէ անհասկնալի խժալուր և անտարմարան մակդիրներով, և նոյն գլուխին 2, 9 և 23 համարները Գործք Առաքելոցի Բ. 15ի հետ կողմացնելով՝ կ'ուզէ ապահովել իր սիրական տեսութիւնը։ Առնենք ասոնց առաջինները ուր Պօղոս կ'ըսէ «Վասն զի ան որ օտար լեզուով կը խօսի, չէ թէ մարդոց կը խօսի, հապա Աստուծոյ, ինչու որ մէկը չկայ որ իմանայ»։ (ԺԴ. 2) Անանկ ալ դուք թէ որ լեզուով բացայայտ խօսք չզրուցէք, խօսուածը ի՞նչպէս պիտի հասկցուի, ինչու որ օդին խօսողներ պիտի ըլլաք։ (ԺԴ. 9) Երբ հիմա ալ մէկը, ժողովուրդին անծանօթ, օրինակի համար Զիներէն, լեզուով խօսի կամ աղօթէ, ի հարկէ Աստուծոյ խօսած պիտի ըլլայ, և ոչ թէ մարդոց և եթէ բոլոր ներկաները իրարու անծանօթ լեզուներով խօսին, ներս մտնող տգէտներ կամ անհաւատներ «խենթեցեր էք» (ԺԴ. 23) պիտի ըսեն։ Ասկէ կը հետեւի՞ միթէ որ խօսուածը խժալուր և անտարմարան թոթովում կամ կակազում մըն է։

Այս գլուխին մէջ քանի մը համարներ ալ կան որոնք, ինձի կը թուի թէ գոնէ միւսներուն չափ իրաւունք ունին ուշադրութիւն պահանջելու։ Օրինակի համար «լեզուները նշանի համար են՝ չէ թէ հաւատացեալներուն, հապա անհաւատներուն։ (ԺԴ. 22) Ասիկա բաղդատութեան դնենք վերնատան հրաշալի դէպքին հետ՝ ուր լոկ այդ լեզուախօսութեան արդիւնքով 3000 հոգի մկրտուեցան։ Որոնցմէ՝ գիտէք,— ասոնցմէ՝ որոնք Յիսուսը անօրէններու ձեռքով փայտի վրայ սպաննած էին (Գործ. Բ. 23)։ Անգո՛յ հրաշք որ Քրիստոսի նախապաշարուած ոսերիմներէն 3000 հոգի մէկ անգամէն կը գրաւէ և ստանձնել կուտայ անոնց ամէն հալածանք, նախատինք, լկնք, և մահ։ Եթէ այս 3000 հոգիներու բազմութիւնը անգոյ բանով մը անհասկընալի, խժալուր եւ անտարմարան լեզուով մը Աստուծոյ մեծամեծ բաները հասկցան (Գործ. Բ. 11) և դարձի եկան, եպիսկոպոսը ինք այսպիսի անգոյ բանով մը, անհասկնալի խժալուր և անտարմարան լեզուով մը 3 հատ ատ կարգի անհատներ կրնա՞յ գերել Քրիստոսի սիրոյն։

Կ'արժէ հոս կանգ առնուլ պահ մը և ակնարկ մը նետել ուրիշ համարներու վրայ ալ, և տեսնել թէ Պօղոս, լեզուախօսութեան նկատմամբ, ի՞նչ գաղափարներ կ'արտայայտէ։ «Բայց ամէն մէկուն հոգւոյն յայտնութիւնը տրուած է օգուտի համար։ Մէկու մը հոգիով իմաստութեան խօսք... ուրիշին զանազան լեզուներ, ուրիշին զանազան լեզուներու թարգմանութիւն։ Բայց այս ամէնը միեւնոյն հոգին կը ներգործէ, և ամէն մէկուն զատ զատ կը բաժնէ ինչպէս որ կ'ուզէ։ Կորնթ. ԺԲ. 8-11 «Եւ Աստուած եկեղեցիին մէջը դրաւ նախ առաքեալներ... լեզուներու տեսակներ։ Միթէ ամէնքը առաքեալնե՞ր են... միթէ ամէնը լեզունե՞ր կը խօսին, միթէ ամէնը թարգմանութի՞ւն կ'ընեն։ (Ա. Կորնթ. ԺԲ. 28-30)։ Այսքան լուրջ և ծանրակշիռ յայտարարութիւններու վրայ՝ ուր կասկածի սկեպտիկ ենթադրութիւն մը իրաւունք չունի ներս սպրդելու, սակայն անհասկնալի, թէ խժալուր և անտարմարան մակդիրներու յանկերգը կրկնել ինչ կը նշանակէ։ Աւելի լաւ է որ Ս. Գրիքին հեղինակութիւնը մերժէք բացայայտօրէն. ինչպէս աս ընող ընկերներ չէ որ կը պակսին Ձեզի, քան թէ այսպիսի ծպտումներով քօղարկէք ձեր սկզբունքը, երբ արդէն մարգարէական չեշտով կը պատգամախօսէք իբրեւ ճշմարիտ առաքեալ արդիական վերնատան թէ «Ցաճարները պիտի մնան անցեալին յիշատակները... իբրեւ դարաւոր ծնոտիքներու, դարաւոր եղներու, ամբունցած պատրանքներու հոսայ ու ընդհանրական շիրիմը։ Թէ անդրշիրմի կրօնները, առանց բացառութեան երազներ կը ծնուցանեն մարդկային հոգիէն ներս, չողոմիչ պատրանքներ կուտան, և թէ անոնք որ իսկական մարդերէ պահանջուած նեկարագրի այժը չունին, պիտի սիրեն չարունակ խարուիլ։ Թէ երազկոտ ընդունայնութիւններու խանձարուրքին մէջ կ'օրօրուին։ Թէ արդի դիտութիւնը աւարտած է կրօնական վարկածներու աւերը։ Բանականներու քով մարգարէները կը փնտռէք, որ պարականութեան հաւատքը ներշնչեն, առանց կրօնի, (Արեւ. Մամուլ, Ա. եռամսեայ)։

Սրբազանը կը կարծէ թէ Պետրոս, Գործք Առաքելոցի Բ. գլուխին մէջ, գինք գուրս կը նկատէ լեզուախօսութեան ազդեցութենէն, մինչդեռ այդ քարոզութեան մէջ, Պետրոս տարբեր երկիրներու պատկանող Հրեաներուն ամէնուն ալ ծանօթ լեզուով մը կը խօսէր, ինչ որ բնական է, և այդ պարագային մէջ մեզի ըսելու տեղ կրնար ասոնցմէ բաւական, ինչպէս որ մենք ալ կ'ըսենք նման պարագաներու մէջ։ Արդարեւ այնքան ծանրակշիռ հետեւութեան մը յանգելու համար այս կարգի փաստերու կառչիլը ապացոյցներու զգալի աղքատութիւն մը կը մատնէ։

Զ.

Հուսկ ուրեմն վերնատան լեզուախօսութեան ենթադրութիւն մ'ըլլալ 5 վերջնական ապացոյցներով հաստատել կը ճգնի։ Վերնատան հաւաքումին շարժառիթը յառաջ բերելով՝ դիտել կուտայ թէ, քանի որ Յիսուսի խոստումներուն մէջ լեզուախօսութիւն չկայ. ասիկա ժամական ապացոյց մը կ'ըլլայ լեզուախօսութեան հակառակ։ Դեր. եպիսկոպոսը կը մոռնայ որ Յիսուսի բոլոր խօսքերը գրուած չեն (Յով. ԻԱ. 25)։ Եթէ լռութենէն մենք իրաւունք ունենայ կարծենք ժխտական եզրակացութիւններու, շատ բաներ ալ հերքելու հարկին տակ պիտի գտնուինք։ Արդեօք մեր Դեր. եպիսկոպոսը կ'ընդունի՞ աս սկզբունքը։ Եթէ այո՛, ուրեմն կ'ըսենք, Յիսուս, ի մէջ այլոց, երբեք չպատուիրեց որ Առաքեալները իրենց յաջորդներ ձեռնադրեն։ Ինչո՞ւ մեր սրբազանը ձեռնադրուեցաւ, այդ սին ու անհիմն արարողութեան ենթարկեց ինքզինք և, այդ առթիւ, իր համբաւաւոր երկդիմի ուխտագիրը ըստորագրեց, արդիական պարտականութեան հաւատքին կամ ճշմարտութեան հաւատքին մէկ պատուական նմոյշը տալով աշխարհի։

Մուշեղ եպիսկոպոս՝ ոմանց այն կարծիքին առթիւ՝ որ վերնատան հրաշքը լսողներուն կը վերագրէր և ոչ թէ խօսողներուն, եկեղեցիի հայրերուն մէջ տարակարծութիւն կ'ենթադրէ։ Ինք որոշ հայրապետ մը մէջ չի բերեր։ Իր կոչումներուն մէջ ալ եկեղեցիի հայրերը այդ կարծիքը հերքող կը ներկայանան և ոչ թէ հաստատող։ Լոկ այսպիսի վարկածի մը գոյութիւնը ապացոյց կը համարի Հայրերու տարակարծութեան։ Ասիկա համաձայն է ողջմիտ և լուրջ քննադատութեան։ Եւ, եթէ արդարև ուրիշ ապացոյց չունի, այս ճարպիկութիւնը գրպան կամ քննադատական ձեռնածութիւն մըն է՝ որ կարգ մը փաստաբաններու կը յարմարի, և ոչ թէ բարձրատիճան եկեղեցականի մը։

Լիկայոներէնի մասին՝ կ'ըսէ մեր յարգելի Սրբազանը թէ «Լիւսդրացիներու լիկայոներէն լեզուն չեն հասկնար բնականաբար Պօղոս և իր ընկերները. ասիկա յայտնի է ոչ միայն անկէ որ գործոց հեղինակը կը չեշտէ, թէ «Բարբարոս ձայն իւրեանց լիկայոնեարեն, այլ և անկէ որ Ս. Պօղոս, անոնց ձայներէն և իրենց տրուած աստուածային անունները տրուելէն վերջ տակաւին անուշադիր անոնց նպատակին, այն պատեն վասն կ'ըսայ թէ Լիւսդրացիք զիրենք աստուածացուցած են, երբ անոնց զոհի պատրաստութիւնները տեսան։ Ապա ուրեմն, ո՞ւր մնաց լեզուախօսութեան լարձեցեալ դէպքը։ Պօղոս և Պետրոս առիթ կուտան մեզ՝ այդ պարագաներով՝ հաւատալու թէ միւս առաքեալներն ալ զուրկ էին այդ շնորհէն։»

Մեր Սրբազանը փոխանակ մէկ Լիկայոնեարեն բառէն այդ հետեւութեան դիմելու, լաւ չէ՞ր ըլլար որ ուշադրութիւն ընէր սա համարին։ «Բայց Բառնաբաս ու Պօղոս առաքեալները երբոր լսեցին, իրենց հանդերձները պատռելով՝ դուրս ցատկեցին բազմութեանը մէջ (Գործ. ԺԴ. 13)։ Լսեցին և դուրս բառերը չեն ցուցներ թէ սկիզբէն այդ խօսքերը չլսեցին և ոչ թէ չհասկցան ինչպէս որ մեր ուղղափառ եպիսկոպոսը կարծեցնել կ'աշխատի։ Հապա դուրս բառը, չի՞ ցուցներ թէ այդ բաները դուրսը տեղի կ'ունենային և ոչ թէ իրենց առջև։ Սրբազանը այս հաւաքը չկարդա՞ց։

Ենթադրենք անգամ մըն ալ մեր Սրբազանին հետ, թէ Պօղոս և Բառնաբաս չհասկացան։ Ասկէ կը հետեւի թէ որովհետև Լիկայոներէն չհասկցան. ուրեմն ուրիշ լեզուներ ալ չգիտէին։ Հայր Սրբազանն ալ կարծես Լիկայոներէն չի գիտեր. ասկէ կը հետեւի՞ թէ Թրքերէն, ֆրանսերէն և այլն չի գիտեր։ Պօղոս ըսած էր թէ չատ լեզուներով կը խօսէր, սակայն ըսա՞ծ էր թէ ամէն լեզուներով ալ կը խօսէր։ Բանաւո՞ր է այսպիսի պահանջում մը։ Հապա ինչ պիտի մտածենք երբ Պօղոս լեզուներ խօսելու և թարգմանելու համար աղօթել կը խրատէ կորնթացիները։ Ասոնք արդիական ճամբարակութիւններ են՝ ուր իրարու հակասող զիրար խաչաձեւող գաղափարներ որդնեբու պէս կը վխտան։

Սրբազանը, իր արիստարքեան աշխատութիւնը կը պսակէ արժանաւոր գիւտով մը՝ ուղեւորութիւն մը ընել տալով Պետրոս Առաքեալի։ Մեր Սրբազանը չէ՞ր գիտեր թէ Պետրոս ձերբակալուեցաւ 44ին։ Առաքելական ժողովին ներկայ եղաւ 50ին։ Ցետոյ թէ՝ Հռոմ և թէ Հռոմէն գրուած թուղթերու մէջ, որոնց առաջինը Հռովմայեցւոց թուղթն է, 58-59ին գրուած եւ վերջիններուն մէկ մասը, Եփեսացւոց, Փիլիպպեցւոց և Կողոսացւոց թուղթերը 61-62ին գրուած և Տիմոթէոսին կրկին նամակները իր նահատակութենէն քիչ մը յառաջ գրուած, երբեք ակնարկութիւն մը չեն պարունակեր Մ. Պետրոսի համար, մինչդեռ բաղդատմամբ չատ անչան, անծանօթ անձեր կը յիշուին ոմանց Պօղոսի կողմէն ողջոյն ուղղուելով և ոմանց կողմէն ալ ուրիշներու ողջոյն գրուելով։ Արդ՝ եթէ Պետրոս, Պօղոսի մահէն դեռ քիչ մը յառաջ Հռոմ չէր գտնուեր, ո՞ւր կը մնայ անոր քան և հինգ անայ հովուութիւնը՝ զոր լռելեան կը ջատագովէք, այս անգամ ալ Յիսուսեանի մը նախանձաւորութիւնը հագած։ Վստահ կրնանք ըսալ թէ Սրբազանը չի հաւատար Պետրոսի հռովմէական հովուութեան. բայց իր սեւեռեալ գաղափարը հաստատելու հիւանդութիւնը այսպիսի տարօրինակութիւններ գործել կուտայ անոր։ Արդէն Մուշեղ եպիսկոպոսի անձնաւորութիւնը հակասութիւն մըն է, և զարմանալի չէ որ եպիսկոպոսի մը կողմէն այսպիսի օրերու մէջ, փոխանակ մեր նախնեաց մաքուր, աննախապաշար, զուտ քրիստոնէական և առաքելական հաւատքը արծարծող յօդուած մը հրատարակուած տեսնելու, այդ հաւատքը անտի, ընդունայնութիւն, երազ, խաբկանք անուանող յօդուածներ կը կարդանք։ Ներկայ քանի մը դիտողութիւններս գրի առած ատենս, սա զատկական օրերուն մէջ, վերոյիշեալ յօդուածները, բառերը, ձգտումները, միտքս կը բերեն Դեթսեմանեան սարսռազդեցիկ համբոյրը՝ զոր այնքան ներշնչմամբ երգեց եկեղեցին։ «Ո՛վ համբոյր նենգութեան, նշան և առիթ մահու։» (Շարական)

ՆՈՐՈՑ

12 Ապրիլ 1908

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԵՐՈՒ ՀԵՏ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՎԱՐՈՒԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Ամերիկա ո՛չ միայն գաղթականներու տունն է, այլ ինչ ինչ տեսակներով արտառոցութիւններու ալ բնակարանն է։ Երկու ծայրերը իրարու կը դպչին» սկզբունքը ամէնէն աւելի ճիշդ է այդ երկրին համար, ուր կրօնքի մասին տեսնուած արտակարգ նորութիւնները ցնորական պատկեր մը կը ներկայացնեն։ Շատ մը սերունդներէ ի վեր հոն ճամբորդող ուշիմ անձնաւորութիւններ արդէն երեսուն հանած են այս պարագան։ Անսահման հնարաւորութեանց այդ երկիրը անսահման այլանդակութիւններու ալ երկիրն է։ Ամենակարող Տէրարեն տիեզերական ազդեցութիւնը և ամենաշքեղ Ռէքլամին անհաղթելի արդիւնքները իրարու հետ կը մրցին այդ երանեալ երկրին մէջ։— Տոլար և Ռէքլամ։ Հիմակ ալ այլանդակութիւններով լեցուն եկեղեցական դեղին Բեսի մը ականատես կ'ըլլանք, ռէքլամաբոյր Դեղին Մամուին շահատակութիւններէն վերջ։ Իր կրկէսին մէջ անագին բամբասութիւններ հրատարեալ Նպատակաւ Պարնըմի անմահ մեթոտները այս պահուս կը կապկուին յանդուգն պատուելիներէ, որոնք իրենց ժողովարանները քարող մակ ընողներ բերել կ'ուզեն։ Երկար ժամանակէ մը ի վեր ամերիկացի պատուելիներուն և քարոզիչներուն մէջ յառաջդիմական դպրոց մը կար որ կը փափաքէր հետզհետէ Քրիստոնէական եկեղեցիին համար ալ գործածել դուրսի առեւտրական և տոլարական մեթոտները։ Անգլիախօս աշխարհին մէջ մի մասին մէջ և այլուր կիրակիի կրօնական յարգանքը երթալով վատնած է։ Բայց Անգլիայէն և Միացեալ Նահանգներէն դուրս յարգանքի այս պակասութիւնը ա՛լ աւելի շեշտուած է։ Ֆրանսայի մէջ, զոր օրինակ եկեղեցի գացողները ամենամեծ մասամբ կիներն են, և երիկ մարդոց առաւար մեծամասնութիւնը բնաւ ոտք չի կոխեր եկեղեցի։ Գերմանիոյ ընտանիքներուն մէկ-երրորդը Ընկերվարականներէ կը բաղկանայ, որոնք ընդհանրապէս կը խոստովանին իրենց անաստուածութիւնը։ և գերման բողոքական հարութեանց վարիչները ամէն տարի կանոնաւորապէս մեզի կը հաղորդեն թէ ո՛րքան տագնապալից անկում մը կը կրէ կրօնական խանդավառութիւնը։ Անգլիական և ամերիկեան քաղաքներուն մէջ նոյն նշանները բազմապատկուած են վերջին քսան տարիներու ընթացքին և վերջին տասնամեայ շրջանին մէջ զարմանալի կերպով ընթացակուած է կիրակին պարզ աշխարհիկ զբօսանքի օր մը ենթադրելու գաղափարը։ Գրեթէ բոլոր Բողոքական յարանուանութեանց եկեղեցիները ընակիչներուն փոքրագոյն մէկ թիւը միայն կը յաճախէ, և ամէնէն աւելի վնասողով են եղած են Նոն-Քոնֆորմիսթները, որոնք սակայն ամէն ճիգ թափած են ժողովուրդին ճաշակները գոհացնելու, և այս համակերպութիւնը փորձով վնասակար եղած է իրենց։ Եւ հիմա ցաւալի է տեսնել որ նոյն իսկ կրօնական խանդավառութեան և լրջութեան տիպար հանդիսացող, մարդիկ —պատուելիներ— կը պարտաւորուին յուսահատական դարմաններու դիմում ընել ժողովարանները քարոզ մտիկ ընել հրաւիրելու համար։ Ինչպէս նիւ Եօրքէ հեռագիր մը կը յայտարարէր անցեալ օր, այդ լուրջերէն մին Տր. Մինիֆիի ըսեր է թէ այլ ևս պիտի չքարոզէ թափուր նստարաններու առջև։ Սա՛ կամ նա միջոցով պիտի գրգռէ ժողովուրդին երևակայութիւնը կամ հետաքրքրութիւնը բարձր ինչպէս նաև միջին դասակարգերուն մէջ և պիտի պարտաւորէ զանոնք եկեղեցի գալ։ (Ինչպէս Եռաձայնի փորձն ալ մեր մէջ այդ նպատակով եղած է։) Մինիֆիի ջերմ ջատագովն է Պատուելի Սիմնէյ Կուտմէն, Եպիսկոպոսական եկեղեցիին, որուն համար տաղանդաւոր քարոզիչ ալ է կ'ըսուի։ Ան ալ ձեռներէց ու անհամբեր կղերական մըն է։ Բացէ ի բաց կը յայտարարէ թէ «եկեղեցիներ կան, որոնց արժանապատուութիւնը բոլորովին ինկած է մարդ չգտնուելէն»։ Երբ այս չարիքին առաջքը առնելու նպատակաւ ամերիկացի պատուելիներուն ջատագոված մեթոտները նկատի առնենք, իրաւցէ պիտի յիշենք որ չատ մը դարմաններ չատ հիւանդութիւնը ներէ աւելի գէշ են։ Նշանաւոր Սիտնէյ Սմիթ վերջին ծայր լրջութիւն ձեւացնող, մարդու երես չնայող յիսունդացող եկեղեցականներուն համար ըսած է թէ այդպիսիները «տարի սուրբ կտորներ են»։ Բայց հիմակ որ ամերիկացի չնորհափայլ երէցներ վարիքէ թատրոններու վարիչներուն հետ իսկ մրցումի կ'ելնեն, և իրենց եկեղեցիները կրօնական երաժշտասրահներու կը վերածեն, ա՛լ չիտակը ըսելիք չի մնար և Սիտնէյ Սմիթի անմահ խօսքն ալ գոյութենէ կը դադրի... Բողոքական պատուելի մը Նիւ Եորքի մէջ անցեալները յայտարարեց թէ երգիչ կնիկ մը պիտի պահէ ժողովարանին մէջ։ Թատերական ունկնդիրներու սիրահար ուրիշ պատուելի մը բեմէն ոտան պիտի կարդայ։ Բայց ասոնք բան մը չեն Տր. Մինիֆիի խանդալից և բոցավառ երեւակայութեան հնարքին մօտ։ Տր. Մինիֆի ատենօք Լոնտոնի մէջ «Աւետարանիչ Մանուկ» կոչուած է, հիմակ թէև կրնան մազերը ճերմկած ըլլալ, բայց գոնէ երեւակայութեամբ երիտասարդ է դեռ։ Կը յայտարարէ թէ մեքսոն.ամի սիրահար եղող մը պէտք չէ որ ժողովարանէն հեռի փախչի։ քանի որ Տր. Մինիֆիի ժողովարանին դրան վրայ պիտի կախուին աղեղնաձև լապտերներ, դաշնակը պիտի զարնուի եկեղեցիին գաւիթը։ Նուագախումբ մըն ալ կայ, մերթ ընդ մերթ ժողովրդային նուագներ զարնելու նպատակաւ, մոգական լապտեր մըն ալ կայ քարոզը լուսագրելու համար, և դուրսի սինէմաթօկրաֆին հետ մրցելու համար։ Ի՞նչ ալ բաներ ամէնքն ալ։ Եւ, որ առաւելն է, ճերմակ հագուած աղուոր աղջիկներ ալ եկեղեցի մտնողները պիտի դիմաւորեն։ Ասկէց աւելի հրապուրիչ բան չի կրընար ըլլալ։ Նպատակիս միթէ եկեղեցի մարդ բերել չէ։ Ան ուրեմն միջոցները։ Տր. Մինիֆիի կրօնական թատրոնը կը յաղթէ ամէնէն զանազանակ վարիքէ թատրոնի մը։ Բայց ամէնն ասչէ։ Ինչպէս որ աշխարհիկ զբօսարաններու տէրերը ներս մտնողներուն քարթ մը կուտան որուն վրայ գրուած կ'ըլլայ յայտագիրը, ինչպէս ճայռագուացկը ճարարանին մէջ, Տր. Մինեֆիի ժամթատրոնը մտնողներն ալ աղջիկներուն ձեռքէն պիտի ընդունին յայտագիրքարթեր, կամ զանազան տեսարաններ ներկայացնող քարթեր։ Կը տեսնէ՞ք թէ Տր. Մինիֆի ա՛յն ատենն յաճախորդ պիտի ունենայ իր եկեղեցիին մէջ որ ամէնէն սքանչելի թատերապետները պիտի անճրկին մնան։ Մինչ այս մինչ այն, պատուելի կուտմէն եւս իր մեթոտները ունի։ Այս երանելի բողոքականն պատուելին ալ կ'արտօնէ որ եկեղեցի գացողները ուզած ատենին բալթոնին հանեն, հագին և ծխեն ալ։ Այս կերպով եկեղեցիին «արժանապատուութիւն»ը պիտի պահուի։ Այս արտառոց կրօնական թատրոնին մէջ նուագահանդէս մը պիտի տրուի ուր ծխելը արգիլուած չէ, smoking concert, միայն թէ երգի տեղ քարոզ։ Բայց ասիկա տարօրինակ է, քանի որ ձին ջուրը կը տանիս պէտք է խմցնես, ուստի քարոզի տեղ նուագ, աւելի նպատակայարմար պիտի ըլլայ կուտմէնին։

Ահա թէ ամերիկացի պատուելիները ինչ կերպով կը վարուին անդենականութեան կամ յաւիտենականութեան իրերուն հետ։ Բոլոր ողջմիտ մարդիկ սաստիկ ցաւ կը զգան այս պակասմութիւններէն, որոնք երթալով կ'աւելնան դարուն չարչարութիւններուն հետ։ Աշխարհիկ զբօսանքները եկեղեցիներէն ներս ալ կ'ընդունուին, և ահա այս կերպով կ'ուսուցանենք մարդոց ճանչնալ և սիրել իրենց Աստուածը, իրենց կրօնքը, և կը սպասենք որ կրօնքը ներշնչող հոգեւոր ոյժ մը ըլլայ մեզի համար։ Միակ լուրջ և վեհապանծ ազդեցութիւնը կրօնքը մնացեր էր, ան ալ այսպէս մեր կիրքերուն խաղալիկ կ'ընենք։ Եթէ թողունք որ երգի, նուագի, և այլ աշխարհիկ վայելչութիւններու ուժով հրապուրէ մեզ կրօնքը, այն ատեն ապահովաբար եկեղեցիները պիտի իյնան, և քրիստոնեայ մարդկութիւնը այս կերպով չէ որ պիտի բարձրանայ։ Աստուածային պաշտամունքը պէտք է անժպիտ ըլլայ և սրտաճմլիկ, թող մեր հոգիները յուզէ, վերացնէ, եթէ ոչ՝ անիկա պիտի չկարենայ բարձրացնել մեր միտքը և մեր հոգին։ Այդ տեսակ մեթոտներու հեղինակները թո՛ղ յիշեն թէ եկեղեցիին ուղղակի կը վնասեն, և «եկեղեցին բարեկարգենք» ըսելով, եղածն ալ վրայ կուտան, ինչպէս կ'ըսէ գերմանական առածը. «Բաղնիքը մաքրելով պէտք չէ աղան ալ ջուրին հետ դուրս թափենք։»

Տէյլի Թէլէկրաֆ

Սիտոնիա սքանչելի անուն մըն է օրիորդի մը համար ոչ, յիսուն միլիոն դրամատիր ունի և — անբացատրելի բաղդաւորութիւն — հարստութեանը համարժէք ալ գեղեցկութիւն։ Բախտունի՞ թէ ո՛չ կարդացէք մեր Ա. երեսի նոր թերթոնը և պիտի հասկնաք։ 1, 2. 3 ՄԱՍԵՐԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՒ ԵՆՔ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ։

ՔՐՈՆԻԿ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, Ս. Պատրիարքը ուզելով կեդրոնական վարչարանի աշակերտներուն խօսելու և արտասանելու մէջ ունեցած կարողութիւնը վրայ գաղափար մը ունենալ, փափաքած էր ներկայ գտնուիլ այդ փորձերուն։ Երէկ Խառն ժողովի նիստէն ետք Խնամակալութեան անդամներէն Հրանտ Աստուտը և Արժենակ Ինճեան էֆ.ները դպրոց հրաւիրեցին Ս. Պատրիարքը որ տեսչութեան սենեակին մէջ պահ մը հանգիստ առնելէ ետք վարժարանին ամփիթատրոնը անցաւ։ Ան գտնուեցին վարժարանին աշակերտները, ուսուցչական մարմինը և Խնամակալութեան միւս անդամները՝ Յակոբ Էսաեան, Յակոբ Յակոբեան և Մաքսուտ Նառկիլէեան էֆ.ները։ Հանդէսը սկսաւ Համիտիէ Մարշով որ յոտնկայս ունկնդրուեցաւ։ Ա. և Բ. դասարանէն մէկ քանի աշակերտներ մանկական արտասանութիւններ բրին Թիթեռնիկին հարսնիքը, Պարուսինն ու Նախակրթարանի հանդէսի մը տպաւորութիւնը ձգելով ներկաներուն վրայ։ Բարեբաղդաբար այս տպաւորութիւնը չուտ ցրուեցաւ երբ Դ. դասարանէն Պ. Միսքէթեան յստակ շեշտերով արտասանեց զուարթ մենախօսութիւն մը։ Հ. Ժիլպէրի Լա Շիմին։ Պ. Ասատեան քառորդի մը չափ խօսեցաւ նախնական մարդուն, և արդի քաղաքակրթութեան վրայ գրեթէ անթերի ֆրանսերէնով մը, զոր ինչպէս յետոյ խոստովանեցաւ Էսաեան էֆ. Կեդրոնական վարժարանին չէր պարտէր։ Դ. դասարանէն Պ. Գուրգէն Էլմասեան գեղեցիկ ձայնով մը և ընտիր հայերէնով մը խօսեցաւ Ուրախութեան և Վիշտի վրայ, յայտնեց թէ իրաւ ատենցմէ մին միւսին պատճառն է, թէ առանց վիշտի ուրախութեան երևոյթը ցնորք մըն է, և թէ արդէն ուրախութիւն և վիշտ մէկ իրողութեան մը տարբեր եզրերն են, թէ ինչ որ մէկուն համար ուրախութեան պատճառ է, նոյն բանը կրնայ նաև ուրիշի մը տխրութեան պատճառը ըլլալ։

Ե. Դասարանէն Պ. Գրիգորեան ինքնօգնութեան և ընկերական

և անհատականութեան վրայ խօսելով ի վեր հանեց սա պարագան թէ մարդ պէտք ունի միշտ, ունենալով զօրաւոր անհատականութիւն մը, մաս կազմելու մարդկային ընկերութեան, այսպէսով միայն կարելի դարձնելով յառաջդիմութիւնը զոր անհատականութիւնը անջատաբար անկարող պիտի ըլլար յառաջ բերել յօգուտ ընդհանուր մարդկութեան։

Այս բանախօսութեանց գեղեցիկ վերջաւորութիւն մը ըրաւ Պ. Պօղոս Գէորգեան, Ե. դասարանէն, որ խօսեցաւ բարոյական դաստիարակութեան վրայ, նախ սկսելով Բարին սահմանէն։ Գեղեցիկին՝ բարոյականին վրայ բրած ազդեցութիւնը ընդլայնելէ վերջ պարզեր եզրակացուց թէ անկարելի է անջատել գեղեցկութիւնը բարութենէն և հետևաբար ճշմարտութենէն։ Խօսեցաւ բարոյական դաստիարակութեան վրայ որ վերջակէտն է մտաւորական և ֆիզիքական դաստիարակութեան, առանց որոնց անկարելի է բարոյական դաստիարակութիւնը. և որքան մարմինը ակար ըլլայ, այնքան բարոյական ազդեցութենէն կը վրիպի ան, ու եզրակացուց պարզեր Ռուսոյի հետ, պէտք է զօրաւոր ֆիզիքական մը ունենալ, որ կարող ըլլայ հնազանդիլ բարոյական դաստիարակութեան։ Վերջացուց խօսելով նախնական դաստիարակութեանվրայ որ մայրերու կողմէ ի գործ կը դրուի, և մէկ քանի օրինակներով ցուցուց թէ ի՞նչպէս մայրը առաջին քայլերէն իսկ կրնայ բարոյական դաստիարակութիւն մը տալ իր զաւակին։

Նմանապէս Ե. կարգէն Պ. Աւետիս Տէր Մեսրոպեան խօսեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր շնորհակալութիւն յայտնելով որ հաճած էր իր ներկայութեամբ պատուել Կեդրոնական վարժարանը։

Ս. Պատրիարքը խօսք առնելով ըսաւ թէ «Դուք կարծեր էք որ Պատրիարքին առՁեւ ներկայանալի բան մը ըլլալու համար ամէն բան մեծ, երկայն ըլլալու է. հոս սխալեր էք։ Ձեր վարժութիւնները երկուքի բաժնուած են. արտասանութիւնները և բանախօսութիւնները։ Առաջիններուն մէջ ձեր յիշողութիւնը կը զարգացնէք և երկրորդին մէջ ձեր հմտութիւնը։ Բանախօսութիւններուն մէջ պէտք է նախ նիւթը լաւ մը սերտել, ընթերցումներ ընել այդ նիւթին շուրջը, մանաւանդ նախադասութիւն մը ընտրել իբր նիւթ։ Բան մը վրայ չի խօսուիր, նախադասութեան մը վրայ շատ կը խօսուի։ Ամէնէն աւելի լաւ խօսեցան վերջին երկու պարոնները, որոնց առաջինը խօսեցաւ ուրախութեան և փչտի և երկրորդը բարոյական դաստիարակութեան վրայ։ Անկեղծօրէն տպաւորութիւնս շատ լաւ է. քանի որ ինծի կը դիմէք մէկ քանի թելադրութիւններ առնելու նպատակով, ըսեմ ձեզի թէ լաւ խօսելու համար պէտք է նախ բացատրել, յետոյ հաստատել և երրորդ հարթել դժուարութիւնները։ Աղէկ կ'ըլլայ որ ձենէ շատեր նախ գրեն ամբողջութեամբ և ետքը կարդան, ասիկա լաւագոյն վարժութիւն է. լատիներէն առած մը կայ որ կ'ըսէ. «Խօսքը կը թռչի, գիրը կը մնայ»։ Այս սկզբունքը ընտրեցէք եթէ կ'ուզէք լաւ խօսողներ ըլլալ։ Ահա նորէն վարժապետութիւն ընել սկսայ, խուլլու խուլունտան վազ կէյմէզ, եսալ վարժապետութենէն չեմ կրնար հրաժարիլ։

Բանախօսութիւնները կ'ընդմիջէին կեդր. վարժարանի երգիչ խումբին կողմէ երգուած երգերը։

Յետոյ Ս. Պատրիարքը եկեղեցի իջաւ ուր նախագահեց Եկեսցէի արարողութեան և յետոյ մեկնեցաւ իր բնակարանը։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տիրան պէյ Աշնանի։ Ներկայ էին Կրօն. Ժողովէն՝ Տ. Մովսէս Եպս., Տ. Տ. Դաւեռնդ Դուրեան և Գրիգորիս Պալագեան Վրդ.ները։ Տ. Տ. Յովհաննէս Մկրտեան, Սահակ Տ. Սարգսեան, կարապետ Սանտալճեան, Միքայէլ Աշճեան Աւ. քհ.ները, և Տ. Գրիգոր քհ. Ճէպէճեան։ Քաղաք. Ժողովէն ներկայ էին Յարութիւն Ասլանեան, Տիգրան Թօքմաճեան, Մկրտիչ Ասասեան, Տօքթ. Տիգրան պէյ Աճէմեան, Վահան Սուրէնեան էֆ.ները, իսկ Վսեմ. Դաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, անձնական զբաղումներու պատճառաւ իր բացակայութիւնը գրով մը կանխաւ ծանուցած էր։ Ժողովը զբաղեցաւ հետևեալ խնդիրներով.—Աբրչական նախորդ անօրինութեամբ Երուսաղէմի Ամէն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր հաւանութիւնը խնդրուած էր Ս. Աթոռոյ միաբաններէն Տ. Անանիա վրդ.ի յանձնելու մասին Վանայ առաջն. Տեղապահի պաշտօնը։ Այս խնդրոյն նկատմամբ Ն. Սրբազնութեան կողմէ ուղղուած պաշտօնագրին վրայ Խառն Ժողովը պէտք զգաց տարբեր անօրինութեան և Վանայ առաջն. Տեղապահ կարգեց Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. Տէր Եղիշեանը, բեկանելով իր նախորդ անօրինութիւնը, որով Բաղէշի և Մշոյ միացեալ Վիճակներուն հովուութիւնը կը յանձնէր Տ. Զաւէն վրդ.ի։ Ժողովը այս առթիւ Մշոյ առաջն. փոխանորդ կարգեց Տ. Եղիշէ վրդ. կարապետեանը, որուն յանձնուած էր արդէն նոյն Վիճակին առաջն. փոխանորդութիւնը։ Իսկ Բաղէշի առաջն. Տեղապահ կարգեց Սամսոնի առաջնորդ Տ. Յակոբ Աշոտ եպիսկոպոսը, վերջացած նկատելով իր առաջն. պաշտօնը։ Ժողովը որոշեց նաև որ հրաման ուղղուի Սամսոն, առաջնորդական ընտրութիւն կատարելու համար, և այս գործողութեան նախագահելու պաշտօնը յանձնեց Տրապզոնի առաջնորդին։ Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ նաև կարգ մը յարաբերական և ամուսնական խնդիրներով։

ՊԱՐՈՒԻ մէջ ընկերութիւն մը կազմուեցաւ, որ Ս. Էջմիածնի չրջականները գտնուող անմշակ հողերուն ջուր պիտի հայթայթէ։ Այդ Ընկերութիւնը կազմուած է 100,000 ռուպլի դրամագլուխով։ Ընկերութիւնը ամէն մէկը 500 ռուպլի արժէքով 200 բաժնեթուղթ հրապարակ հանած է։ Ընկերութիւնը հաւայթին %8ը պիտի առնէ միայն և մնացեալը վանքին պիտի թողու։ Զուրը՝ գետէն 15 մէթր բարձրութեամբ վեր պիտի հանուի և Ս. Էջմիածնի շուրջի անմշակ հողերուն ու չրջակայ գիւղերու արտերուն պիտի բաշխուի՝ զանոնք բարեբեր վիճակի մը հացնելու համար։

ԱԶԳ. ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑԻ կալուածոց Յանձնաժողովը, Հիւանդանոցի կալուածներէն Պոլիս, Մագասբլարի մէջ գտնուող խանութի մը ծախեց 300 ոսկիի և Հոգաբարձութեան որոշմամբ նոյն գումարը յանձնեց Բերայի Կալուածոց Հոգաբարձութեան, շահագործուելու համար։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎՈՑ ատենապետ Տ. Գրիգորիս Ա. եպս. ըստ իր սովորութեան առջի օր երբ քալելով Գուրուչէշմէ կ'երթար, ճամբան ընդհարեցաւ ձիու մը և վիրաւորուեցաւ։ Ն. Սրբազնութիւն փոխադրուեցաւ Ասատեան էֆ. բնակարանը ուր կը դարմանուի։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾ ՄԸ.— Երէկ առթը ունեցանք տեսնելու նկար մը որ գեղարուեստական ճշմարիտ գլուխ-գործոց մը կրնայ սեպուիլ, դէմքերուն կատարեալ արտայայտութեամբը գոյներուն իրական նրբութիւններովը և ընդհանուր գիծերուն առինքնող մանրամասնութիւններովը։ Գրութիւնն է որ ներկայացուած է այս նկարին մէջ ուր մանկամարդ մայր մը աթոռի մը վրայ նստած իր զաւակներովը կը հրճուի. անոնցմէ երիցագոյնը հաւիւ տասը տարեկան որբուկ մը՝ որ որդեգրուած է այս գորովոտ մօր կողմէ, գլուխը անոր ուսին հանգչեցուցած՝ միւս ձեռքն ալ ձախ ուսին կրթնցուցած, արտին ամբողջ երանութիւնը դուրս կը պոռթկայ։ Վեց տարեկան պէպէ մը աթոռին աջ կողմը կեցած, իր մինչեւի ու թմպուլիկ թաթիկները բացած՝ դէպի մօրը կը վազէ, որ կէս մը անոր հակած և միւս ձեռքովն ալ հաւիւ մէկ տարեկան սիրունիկ պէպէքը գրկած՝ կ'ուզէ հաւասեցնել անոնց ամէնուն հանդէպ ալ տածած զգացումները՝ իրարու հետ։ Երրորդը չորս տարեկան մանկիկ մը՝ մօրը ձախ կողմը՝ անոր զանգքին յարած, կ'զբօսնու ծաղիկներով ու աղաւնիներով, որոնց քով կը հրաւիրէ նաեւ իր միւս լացող եղբայրը։ Եւ ասոնց ամէնքը տեղի կ'ունենան դրախտանման բուրաստանի մը մէջ, ուր ծառերուն ստուերախիտ տերեւները կը հովանաւորեն այս մարմնացեալ գթութիւնը։ Գրելով կարելի չէ իրական գաղափար մը գոյացնել նկարին հիանալի գեղեցկութեան վրայ, որուն մէկ ընդօրինակութիւնը պիտի հրատարակենք Լոյսի մօտակայ մէկ թիւին մէջ։ Հայ Տիկին մըն է որ իր վրձինով մարմնացուցած է այս հրաշագեղ տիպարը։ Դրամուիլ Միհրան էֆ. Տէօքմէճեանի ամուսինը՝ Տիկին Վիքթորիա որուն Աստուածածնայ Վերափոխման մէկ նկարը կայ արդէն Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ։ Երանգներու համերաշխութիւն, դէմքերու բնական արտայայտութիւն ամէնէն մեծ արժանիքն են այս տիկնոջ ձեռակերտներուն, որոնց շարքին մէջ կուգայ առաջին տեղը զրաւել այս «եծադիր նկարը զոր պիտի նուիրէ Խաչիւղի Գալֆեան Որբանոցին։ Փափաքելի էր որ Տիկին Տէօքմէճեան ունենար իր հետեւողները և սին ժամավաճառութիւնով կեանք ու դրամ մաշեցնել մեր բազմաթիւ օրիորդներէն ու տիկիններէն շատեր այս կարգի ձեռարուեստի ընտիր արտադրութիւններով յարգը բարձրացնէին Հայ կնոջ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ հրաւիրուած է այս կիրակի, հանդիսաւորապէս Պատարագել Խաչիւղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ, ուր այս առթիւ, Ն. Սրբազնութիւն ծայրագունութեան ասփան պիտի տայ Տ. Փառէն վրդ.ի։

ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը երէկ իր շաբաթական նիստը կազմեց Մեծ Խանի գրասենեակին մէջ, և զբաղեցաւ Հիւանդանոցի վերաբերեալ կարգ մը խնդիրներով։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Ս. Դէորգ եկեղեցիին մէջ, երէկ, ըստ սովորութեան, կանանց համար Պատարագ մատոյց Պարտ. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. Ճէվահիրճեան և քարոզեց մատաւոր և հեռաւոր արուարձաններէ եկած կիներու խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։

ԲԵՐԱՅԻ Աղքատախնամը կը փութայ ծանուցանել թէ՝ Մարտ 18էն մինչեւ այսօր հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են. Այրի Տիկին Երանուհի Ց. Յակոբեան իր կողակցին Յովհաննէս էֆ. Յակոբեանի յուշարկաւորութեան առթիւ 240 ղրշ., Վսեմ. քարերար մը Ս. Զատկի տօնի համար 324, հանգուցեալ Տօքթ. Մ. Վարդազարեանի յուշարկաւորութեան առթիւ 216, հանգուցեալ Տիկ. Ա. Եսայեանի յուշարկաւորութեան առթիւ 200, հանգուցեալ Յարութիւն էֆ. Շեբերճեանի յուշարկաւորութեան առթիւ 80, հանգուցեալ այրի Տիկին Մարիամ Թիւլպէնճեանի յուշարկաւորութեան առթիւ 80, Տիկ. Երանուհի Մ. Բաբամեան (Մանչէսթր) իր ննջեցեալոց հոգւոյն 80, Վսեմ. Միհրան էֆ. Նագաչեան Ս. Զատկի տօնի համար 54, Այրի տիկին Մէօհրիւպէ Պողոսեան իր կողակցին մահուան տարելիցին համար 40, Միքայէլ էֆ. Էնքարէլեան Ս. Զատկի տօնի համար 40; Տօքթ. Մանուկեան էֆ. հանգուցեալ Տիկին Միւնէվէր Գալուստեանի յուշարկաւորութեան առթիւ 40, Պողոս էֆ. Պալէնց իր հօր Պալի էֆ. Պալէնցի յուշարկաւորութեան առթիւ 20, բարեսէր տիկին մը Ս. Զատկի տօնի համար 20, Միքայէլ էֆ. Օտապաչեան Ս. Զատկի տօնի համար 20, Յովհաննէս էֆ. Խօրասանճեան իր ննջեցեալոց հոգւոյն առթիւ 20, բարեսէր Ոմն Ս. Զատի տօնի համար 5, Տէր և Տիկին Մովսէս էֆ. Տիրատեան իրենց որդւոյն փոքրիկն Յարութիւնի անուան տարեդարձին համար մէկ գառնուկ։ Աղքատախնամս շնորհակալութեամբ կը յայտնէ թէ, Բանկալթի հիմնեալ Օսմանեան դեղարանի տէր Գաբրիէլին էֆ. Քիւրքճեան այս տարի ևս Յունուար, Փետրուար և Մարտ ամիսներու մէջ կարօտաւորներուն հինգ հարիւր դահեկանի անձուխրաբար դեղագիր պատրաստած է դեղօրէից բուն արժէքին հաւասարութեամբ։ (կճիւ)

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

6 Մայիս 1908

Ֆրանսական 3%ը	96.55
Օսմանեան Միացեալ բաց.	94.70
» » գոց.	94.72
Երկաթուղի	179.25
Պանք Օթթոման	724.—
Պալիա Քարա Այաքն	433.—
Թրանսվալ	44.50
Ռիօ Թինթօ	1515.—

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆ.— Սուրիոյ նահանգի՝ տէֆթէրտար անուանուեցաւ Արշիպեղագոսի նահանգին նախկին տէֆթէրտար Ֆէվզի պէյ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ ելմտական գանձուն ընդհանուր արկղին Տնօրէնի օգնական Նիազի պէյի։

*** Երկրորդ կարգի Շէֆգատ ելմտական նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդական Մահմուտ Խատ էֆ.ի տիկնոջը ու քնքին։

ԷՐԷԳԼԻՅԻ ԱԾԽԱՀԱՆԲԵՐԸ. (Պաշտօնական Ձեկոյց).— Էրէյլիի ածխահանքին կանոնաւորումը, յանձնաձումը և անոր վերաբերեալ բոլոր գործառնութեանց կանոնաւոր կատարումը ապահովելու նպատակով կանոնագիր մը պատրաստուելու վրայ է՝ ներկայ դրութիւնը բարենորոգելով և գիտական յառաջդիմութեանց համաձայն կանոններ պարունակելով։ Ուստի հիմակուընէ կը ծանուցուի թէ այդ հանքերուն մէջ նորէն հորեր բանալու և կամ գոյութիւն ունեցողները փոխանցելու և «ֆէրաղ» ընելու համար անպատճառ և ըստ օրինի Կայս. Իրատէ անհրաժեշտ է։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ֆրանսա՝ Դ. կարգի Էնոգռիւքսիօն Բիւպիէք ու Մէտիդ Սիվիլ, Սպանիա՝ Դ. կարգի Քարլոս Դ., Սերպիա՝ Ս. Սաւա և Ռումանիա՝ Էդուալ տը Ռումանի պատուանշանները տուին Բարիզի օսմ. դեսպանատան քարտուղարներէն Իսմէմ պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այս պատուանշաններուն գործածութիւնը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Եորկիոս թագաւորին անուան տօնին առթիւ երէկ գոհաբանական արարողութիւններ կատարուեցան Բերայի Բանսչիա եկեղեցիին մէջ, որմէ ետք դեսպան Մ. Կրիբարիս ընդունելութիւն մը կատարեց դեսպանատան մէջ։ Վահ. Սուլթանին կողմէ միւչիր Ապտուլլահ փաշա և դեսպանական հիւրամեծարի օգնական Մէմուտ պէյ չնորհաւորական այցելութիւն տուին դեսպանին։ Բ. Դրան կողմէ ալ Մուխթար և Սաատէտտին պէյերը չնորհաւորեցին դեսպանը։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ 24,000 ֆրանքի երկու հականեխիչ գործիք յանձնարարեց, տարափոխիկ հիւանդութիւն ծագած տեղերը հականեխելու համար։

ԽԸՏՐԷԼԼԷԶԸ, այսինքն գարնանամուտը երէկ աւանդական ուրախութեամբ կատարուեցաւ Պոլսոյ մէջ, Բոլոր մարգագետինները խուռն բազմութիւնով լեցուն էին։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն ոչխարի մաս և ալն որուեցաւ բոլոր զինուորներուն, զինուորական վարժարաններուն, Համաղգային Անկեկանոցին, և ուրիշ պետական վարժարաններու աշակերտներուն։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը Իտալական Թագ պատուանշանին մեծապայութեան խաչը նուիրեց Անատոլուի երկաթուղիին ընդհ. Տնօրէն Մ. Հիւկէնի։

ԹԷՀՐԱՆԻ օսմ. նորընտիր դեսպան Նուսուհի պէյ առաջիկայ շաբթու ճամբայ պիտի ելլէ դէպի իր նոր պաշտօնատեղին։

ԼՈՆՏՈՆԻ օսմ. դեսպան Բիֆաթ պէյ իր պաշտօնատեղին հասաւ։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ նահանգին ոստիկանութեան Տնօրէն կարգուեցաւ ոստիկանութեան Ա. գումիսէր Հաֆի Մուսթաֆա էֆ. որ այս շաբթու իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ՏՕՔԹ. ԳՐԻԳՈՐ էֆ. Տէյիրմէնճեան, Օվանճեցի, Քրչօվայի (Մանասթիր) Թաղպ. բժիշկ կարգուած ըլլալով, երկուշաբթի իրիկուն իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

ԵՂԱՆԱԿԻՆ սկզբնաւորութեան պատճառաւ, ԱԿԱՄԱԳ ԼԻԲԻՏԱՍԻՕՆ մը կը սկսի առաջիկայ հինգշաբթիին, Ղալաթիա, ՄԵՍ-ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆԻ նորոյթի վաճառատուներուն մէջ, ճշմարտապէս անհաւատալի գիներով և գործարաններու գիներէն շատ աւելի վար։ Զատկի գնումներու համար իրական առիթ մը։ Առաջին յարկ, թիւ 16։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՒԽԻ ՄԸ ԱՐԴԻՒՆԲԸ.— Մաքրիգիւղի բնիկներէն երկաթագործ Երուանդ և Թօփգաբուցի Երուանդ երեք ամիսէ ի վեր կռուոտ էին իրարու հետ։ Կիրակի օրը Մաքրիգիւղցի Երուանդ, Մկրտիչ անուն ընկերոջ մը հետ, Պալըգիւ գնաց, ուր բաւական պտտելէ ետքը գինետուն մը մտան և սկսան խմել։ Թօփգաբուցի Երուանդ ալ Պալըգիւ գացած ըլլալով, խմելու համար նոյն գինետունը մտաւ, ուր Մաքրիգիւղցին տեսնելով ետ դառնալ ուզեց։ Բայց Թոքգաբուցին անոր ձեռքէն բռնելով ըսաւ թէ հաշտուին։ Միւսը հաւանեցաւ. վերջապէս երեքը սեղանի մը չուրջը հաւաքուած սկսան գլուխները տաքցնել։ Մաքրիգիւղցի Երուանդ միշտ կը խմցնէր միւս Երուանդին։ Իրիկունը Թոքգաբուցին ուզեց մեկնիլ, սակայն միւսները թող չտուին և հրաւիրեցին Մաքրիգիւղցի նոյն գիշերը իրենց հիւր մնալու։ Համաձայնեցան և երեքը մէկտեղ քալելով ճամբայ ելան։ Ճամբան Զօպան Զէշմէսիի մօտ Պասմանէի կամուրջը երբ հասան, Թոքգաբուցի Երուանդ չափազանց արքած՝ անկարող էր քալելու։ Միւսները անոր այս վիճակը նշմարելով, զայն հրեցին և հեղեղատին մէջ նետեցին։ Թոքգաբուցին այնչափ գինով էր որ չկրցաւ իսկ պօռալ, որով ոչ ոք իմացաւ։ Հեղեղատը տիղմով լեցուն ըլլալով Երուանդ ազատման ամէն փորձով տիղմին մէջ կը մխրճուէր ուր հնսաւ մինչև ծնօտը։ Այս պահուս հեղեղատին պաղ ջուրին ազդեցութեամբ գինովը սթափեցաւ. քիչ մը, բայց մէկէն ի մէկ չկարենալով հասկնալ թէ ի՞նչ կ'ըլլայ, նորէն սկսաւ տապալիլ։ Երուանդ սկսաւ օգնութիւն աղաղակել։ Այն կողմը երկաթուղիի պահնորդ Թէյզուլլահ աղա լսելով՝ ձայնին կողմը գնաց, լապտեր մը առաւ և տեսնելով որ ջուրին երեսը երկու ձեռքեր կը շարժին, անմիջապէս ձեռքերէն վեր քաշեց և Երուանդի գլուխը դուրս հանեց։ Երուանդ ասոր վրայ բոլոր ուժովը պօռաց։ Ոստիկաններ փութացին և Երուանդ կիսամեռ վիճակի մէջ աղատուելով պահականոց տարուեցաւ ուր բժշկական դարմաններ եղան։ Երուանդ պատմց եղածը վերինին պէս։ Մաքրիգիւղցի Երուանդ և Մկրտիչ ձերբակալուելով հարցաքննուեցան։ Ըսին թէ Թօփգաբուցին իրենց դէմ ոճ ունենալով զրպարտութիւն կ'ընէր. իրաւ է թէ Պալըգիւի մէջ մէկտեղ խմած էին, բայց իրենք բնաւ տեղեկութիւն չունէին վերջէն եղածէն։ Քննութիւնները առաջ կը տարուին։

ՍԻՐԱՀԱՐԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ.— Ուրբայի մէջ յոյն երիտասարդ կօշկակար մը բանական ժամանակէ ի վեր սիրային յարաբերութեան մը մէջ էր աղջկան մը հետ զոր կ'ուզէր փախցընել։ Այս մասին աղջկանը հաւանութիւնն ալ առած ըլլալով կ'որոշէն փախուստ տալ։ Նախընթաց շաբթու մէջ, գիշեր մը, կօշկակարը քանի մը ընկերներով աղջկանը տանը առջեւէն կանցնի, որուն դրանը առջև կը սպասէր... իր նպատակին տարիւռէին։ Երիտասարդը երբ կը նշմարէ զայն, կը հրաւիրէ որ իրենց ետեւէն գայ։ Տարիւռէին սիրայօժար կ'ընդունի հրաւէրը և զարմանալի հաճարձակութիւնով մը կը հետևի անոնց, անոնք առջեւէն ինք ետեւէն։ Աղջկանը այս համարձակութիւնը իրաւամբ կը հիացնէ զիրենք։ Ուղեւորները վերջապէս կօշկակարին բնակարանը կը հասնին ուր սիրահար ու սիրուհի առանձին կը մնան։ Եւ երբ սենեակ մը կ'առանձնանան, ու չնորհալի... Հէլլէնուհին իր չրջազգեստները կը հանէ, խեղճ սիրահարը ի՞նչ տեսնայ աղէկ, փոխանակ կուսական փափուկ մարմնի մը, կոշտ երկրագործ մը։ Պատկե՛ր...

Աղջկանը եղբայրը խնդիրը կանուխէն կռահած, քրոջը հագուստները հագեր և կեղծ մատաղէլ մը եղեր էր, խաբելու համար այդ անմիտ կօշկակարը։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

(Ապրիլ 23 Զորեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Առաջին ձերմակ	օքան	51—52
Երկրորդ »	»	49—
Խառն	»	47—48
Զաւսարլը	»	46—47
Կարմիր առաջին		55—56
Կարմիր միջին	»	53—54
Կարմիր խառն	»	51—52

Այսօր 6 վագոն Անատոլուի ցորեն ժամանեց։

ԱԼԻՒՐ ՂՐՇ

Ճեղագոն ֆլորմա Ա.	պարկ	102 —
» » Բ	»	100 —

ԹՈՓ

Օքան 21½—22 փարա

ԳԱՐԻ

Դանուբ	քիլէն	16—17½
Բուլգարի և Մերսին	»	14½—16

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ

Շրջականերու համար հոս չգենաւ յանձնելի	39½—40
Տեղական սպառման համար	—40

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 5 Մայիս.—Ռիւդէր կ'իմանայ թէ հնդիկ-աֆղան սահմանագլուխին կացութեան վրայ եկած լուրերը սխալ են բացարձակապէս և Հնդկաստանի մէջ ձեռք առնուած միջոցները պարզապէս զգուշութեան համար են։

ՍԻՄԼԱ.— Զօր. Ուիլքօքս յարձակեցաւ Աֆղաններու վրայ, սահմանագլուխին բլուրներուն վրայ։ Զօր. Ուիլքօքս փոքր ընդդիմութեան մը միայն հանդիպեցաւ և վանեց Աֆղանները։ Այս կռիւին մէջ Անգլիացիներէն վիրաւորուեցան մէկ սպայ և երկու զինուոր։ Հնդկաստանի հիւսիս արևմտեան սահմագլուխին վրայ զօրք համախմբուեցաւ. այս զօրքերը կը կազմուն հետեւակազօրաց 31 ջոկատ և հեծելազօրաց 15 վաշտ, 64 թնդանօթով։

ԲԵՌԼԻՆ.— Մ. Ֆալիէռ այցելութիւն պիտի տայ Ռուսիոյ արքունիքին։

— Շուէյտի թագաւորը ծովակալ անուանուեցաւ ռուսական նաւատորմին և իր որդին Կիւյոմ իշխան՝ նաւատորմին մէջ սպայ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թագաւորն ու թագուհին հոս ժամանեցին։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ծովակալ Մոնդէքուգլի ընդ առաջ պիտի երթայ Վիլհէլմ կայսեր, անոր տալու համար Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր մէկ նամակը։

ԲԱՐԻԶ.— Շաբաթ օր Ռամպույէի մէջ նախարարաց խորհուրդ պիտի գումարուի Մ. Ֆալիէռի նախագահութեամբ և վերջնապէս պիտի որոշուի նախագահին Լոնտոն ընելիք այցելութեան ծրագիրը։

ԱԼՃԷ.— Օրանէն կը հեռագրուի թէ Հարքա ցեղին մարդիկ նորէն երևան ելեր են և Զօր. Վիժի զինուորական գործողութեան սկսեր է անոնց դէմ։ Զօրքերուն առողջական վիճակը լաւ է։

ԲԵՌԼԻՆ ԵՎ ՊՈՒԻՐԿ.—Պերլիներ Թակէպլադ կ'ըսէ թէ ռուսևճաքոնական պատերազմին ատեն բանակին մատակարար եղած անձինք դատի պիտի քաշուին իբր զեղծարար։

— Միլիոնատէր Բօքֆելլեր առաջարկեր է Ռուս կառավարութեան՝ իրեն յանձնել Ամուրի երկաթուղիի շինութեան գործը։

ՈՒԱՇԻՆԳԴԸՆ.— Ելեւմտացոյցի յանձնաժողովին նախագահը կ'ըսէ թէ առաջիկայ տարի Միացեալ Նահանգները 50 միլիոն տոլար բաց պիտի ունենան։

ԲԱՐԻԶ—Ֆրանսայի նշանաւոր գիտուն Ալպէռ Օկիւսդ Լաքառան այսօր մեռաւ։ Ծնած էր Պուրժի մէջ, 1839ին։

—Սակարանին վիճակը չփոխուեցաւ և գործերը միշտ ցանցառ են. բայց գործի մարդոց մէջ կատարուած մէկ քանի գործառնութիւններէ, ուրիշ գործ չեղաւ, որովհետեւ կանխիկ գործ ընողները վերապահ ընթացք մը կը բռնեն։ Ֆրանս. Ռանդը փոփոխութիւն չկրեց։ Օտար թուղթերուն վրայ գործ չեղաւ, Օսմ. թուղթերը քիչ մը աւելի աղէկ են։ Լոնտոնի մէջ Անգլ. գոնսոլիսէն կէս կէտ բարձրացաւ և ելաւ 85,75ի, բայց միւս թուղթերն խնկած են։ Հարաւ. Ափրիկեան հանքային թուղթերը բարձրացան։ Ամերիկեան թուղթերը ամուր են, բայց յետոյ թեթև անկում մը ունեցան երկաթուղեայ թուղթերը։

— Ֆինենսիալ Նիւզի կը հեռագրուի թէ Նիւ Եորք քաղաքը 3½ % տոկոսաբեր նոր փոխառութիւն մը հրապարակ պիտի հանէ 40 միլիոն տոլարի, վեց ամիսէն վճարելի։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

23,6 Մայիս 1908

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ Օ.Ո.	103.13
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	» 103.16½
Երէկուան էն բարձր գինը	» 103.17
» էն վար գինը	» 103.12½

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր. 178.—
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	» 178.—
Երէկուան էն բարձր գինը	» 178.12½
» էն վար գինը	» 178.—

Մխիթարի Պանքա		5.—
Սելանիկի	»	ֆր. 122.—
Բարաուս Բրէվիլէժիէ		ֆր. 30.—
» Օլիմնէա		» 24.—
Շերքէթը Խայրիէ		Օ. Ո. —.—
Շերքէթը Խայրիէի Համիսէ		Օ.Ո. 3.70
Թրամվայի բաժնեթուղթ		» 7.70
Ժիւրուանա Թրամվայ		» 3 60
Թրամվայ պարտաթուղթ		ֆր. 480.—
Նէֆիֆ Բէօֆա Թրամվ. բաժնթղ.		Լ.Օ. 2.
Տէրքօսի Լուրի ընկ.		» 314 50
Անատօլ. Երկ. բաժնեթ.		Ա. Ո. 15.85
Ադմիրի քարափ		» 586 —
Օսմ. Ապահով. Ընկ.		Օ. Ո. 4.10
Բարափ Կ. Պոլսոյ		ֆր. 434.—
Թրանսվալ		42 —
Զարթըրդ		17.—

ՕՏԻՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	ֆր. 242.—
Պանք Նատ. Կրէտ.	» 412.50
» » » Նոր	Օ.Ո. 4.—
Լաւրիոն	ֆր. 52.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. սակին 100 ղշ.էն	ղշ. ֆր.
Ֆրանսական սակի	87.16
Անգլիական սակի	109.34
Բոլ	92 20
Մէճիտիէ արծաթ	108.05
» քառորդ	108.10
» մանրուք	105.10
Մէթալիք	101.20
Պէշլիք	103.20
Ռուպլի թղթադրամ	8.70
Քրիսիզ	50.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱՒԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	110.17½
Բարիզի » »	ֆր.	22.76¼
Վիէննայի » »	քուրօն	21.78
Գերմանի » »	մարք	18.49

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

5 Մայիս 1908

Ֆրանսական Ռանթ 3%	96.52
Օսմ. միաց. գոնս. 4%ը բաց.	94.67
» » » գոց.	94.75
Բուսմէլիի երկաթուղի ֆր.	179.25
Բէյրութի պարտաթուղթ »	727.—
Օսմանեան մաքս »	—.—
Օսմանեան Պանքա »	722.—
Քրէտի Լիոնէ »	1155.—
Բարիզի Պանքա »	1363.—
Իտալական Ռանթ 4% »	—.—
Ռուսական » 5% 1906	96.27
Սպանիակ. արտ. փոխ. 4%	93.27
Պալիա Քարա Այաքն ֆր.	433.

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

5 Մայիս 1908

Անգլիական Ռանթ	85.75
Օսմ. Միաց. Գոնս. բաց	94.—
» » » » գոց.	94.—

«ՄԱՆԶՈՒՄԻԻ» ԹՈՒՐԹՕՆԸ
ԴՐԵՑ
ԵՒԻՐ ՑԵՐՈՒՐՍԷԼ

— 71 —

ՁԱՐԹՄԱՆԵՑ
Գ. Ա. Ի. Դ

Աւրցունք Խմող Կինը

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ա.

ԲԻՈՒՖԼԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Կառքը երբ հասաւ Թէպու փողոց 106 թիւ, Լիտիա իջաւ կառքէն և առանց վարանելու ուղղուեցաւ դէպի գրասենեակին դուռը։ Առաջին յարկին վերայ դրան վրայ ոսկեզօծ գրուած էր. «Ամուսնայուծում, սնանկութիւն»։

— Պարոն Բիուֆլ ձեզի կ'ըսպասէ ըսաւ իրեն գրագիրներէն մէկը յարգանքով Մարքիզուհիին առջև խոնարհելէ ետք։

Տասը երկվայրկեան չէր անցած երբ Բիուֆլ մինչև կէս մէջքը խոնարհած։

— Եթէ տիկին Մարքիզուհին հաճի ամէնէն գրասենեակս անցնիլ, զիս անհունապէս երախտապարտ պիտի թողուս, ըսելով ներս հրաւիրեց։

— Ինչ լուրջ պատճառ ինձի բացառիկ առիթը կընծայէ ձեր այցելութիւնը վայելելու, տիկին Մարքիզուհի, հարցուց աթոռ մը տալէ ետք Մարքիզուհիին և ինք ոտքի վրայ մնալով։

Լիտիա վայրկեան մը վարանեցաւ։ Բիուֆլի դէմքը նողկանք մը ազդեց իրեն, յանախ ամենափոքրիկ պաշտօններ տուած էր, սակայն իր Ռօժէի համար զգացած սէրը անոր պատմել. չէ՛ չէր կրնար, և սակայն պէտք էր։

Այս մարդը իրեն անձնուէր էր շատ մեծ շահու կապերով կապուած էր հետը զայն ժամանելու փորձութիւնէն հեռու մնալու համար։

— Շատ լաւ, պարոն Բիուֆլ, ահա խնդիրը, մարդու մը հանդիպեցայ, որ իորին ազդեցութիւն մը ի գործ դրաւ վրաս, այնպիսի ազդեցութիւն մը որ ինծի անծանօթ էր բոլորովին և որ անուկնկալ մը եղաւ ինծի համար... կը սիրեմ այդ մարդը, և կուզեմ անպատճառ սիրուիլ անկէ։

— Կրնամ համարձակիլ հարցունելու տիկին Մարքիզուհիին, այդ մարդուն անունը, հարցուց Բիուֆլ երկչոտ։

—Զօրական մըն է, պատասխանեց կտրուկ ձայնով մը, Ռօժէ ար Մէքրան։

— Կը ճանչնամ, հեծելազօրաց գնդապետ, առ այժմ պատերազմական նախարարութեան մէջ. մօտ օրէն դեռատի դերասանուհիի մը՝ հետ պիտի ամուսնանայ, Տինա Լոյդ անունով։

— Գիտէ՞ք ասոնք։

— Տիկին Մարքիզուհին յանախ առիթը ունեցած է նկատելու թէ ամէն բան գիտեմ, գրեթէ ամէն բան։

— Լաւ, Բիուֆլ, կուզեմ որ այդ ամուսնութիւնը տեղի չունենայ։ Այդ կինը եմ փախքիս առջև արգելք մըն է, վստահ եմ որ Ռօժէ չի սիրեր այդ կինը։ Եթէ այդ կինը անհետանայ, այն ատեն ոչինչ պիտի բաժնէ զիս իրարմէ։ Ձեր վրայ վստահ եմ, եւ ինչ գին որ պահանջէք, պատրաստ եմ վճարելու. ինչ կը պատասխանէք։

Բիուֆլ վայրկեան մը մտածեց։ Այս անգամ լուրջ ձեռնարկի մը վրայ էր խնդիրը։ շատ վտանգներ կային իր առջևը, Մարքիզուհին մինչև իրեն կատորնանար, ինք ալ մինչև իրեն կը բարձրանար, այսպէսով երկուքն ալ հաւասար կըլլային իրարու։

— Կրնամ հարցունել տիկին Մարքիզուհիին թէ պատրաստ է իր նպատակին յաղողութեան համար ամէն բան ալ առնելու։

— Այո՛, պատասխանեց Լիտիա, անվարան, այո՛, ամէն բանի։

— Տիկին Մարքիզուհին գիտէ՞ թէ օրքան ծանր խօսք մը կ'արտասանէ։

— Անտարակոյս, յարեց Արցունք Խմող Կինը, քիչ մը յուզուած այս հարցումէն։

— Միտքս բան մը կուգայ, եթէ փոխանակ նիւթականապէս Տինա Լոյդը Ռօժէէն բաժնելու աշխատելու տեղ զայն Ռօժէի ատելութեան նշանակ ընէինք, եթէ սիրահար մը դանէինք Տինա Լոյդի։

— Անկարելի է, Տինա կը սիրէ Ռօժէն, վստահ է թէ անոր հետ պիտի ամուսնանայ, անկարելի է որ ուրիշ մը սիրէ։

— Այո, բայց եթէ Ռօժէի անանկ կարծեցնել տանք արտաքին երեւոյթներով թէ իր նշանածը կը թաքէ զինքը, այն ատեն չէ՞ որ ձեզի պիտի վերադառնայ, յուսահատ, և դուք պիտի կրնաք զայն միսիթարել։ Լաւ մտածելու է ծրագրին վրայ, եթէ յաղողինք մէկ երկու ժամ իր տունէն հեռու տեղ մը տանիլ Տինա Լոյդը։

Լիտիա հիացումով մտիկ կ'ընէր Բիուֆլի խօսքերուն, արդարև անիրականալի ծրագիր մը չէր, եթէ ժամ մը, ժամ մը միայն իր բազուկներուն մէջ ունենար Ռօժէն, վստահ էր թէ այլևս անքաժան պիտի ըլլար իրմէ։

— Լաւ, ըսաւ, գործեցէք։

— Կը կրկնեմ տիկին Մարքիզուհիին թէ այս գործը իրեն սուղի պիտի նստի։

— Ինչ հոգ, ահաւասիկ, ըսաւ իր պզտիկ նուրբ թղթապանակէն բաց չէք մը հանելով, ասով կրնանք ձեր ուղածը ընել... երբ պիտի սկսիք։

— Անմիջապէս, արդէն այս պահուս կարեւոր գործ մը չունիմ և պիտի կրնամ ամբողջապէս ձեզի նուիրուիլ։ ուրիշ մէկու չպիտի յանձնեմ ձեզ գոն ընելու հոգը, անձամբ պիտի գործեմ։

— Ազէկ, Բիուֆլ, շնորհակալ եմ, ինծի համար ցուցուցած եռանդիդ համար։

— Այդ խօսքերով զիս անհունապէս վարձատրած կ'ըլլաք տիկին Մարքիզուհի։

Լիտիա և իր արբանեակը մէկ քանի վայրկեան ևս իրենց վատ դաւադրութեան իւրաքանչիւր մանրամասնութիւններուն ամենափոքր պարագաներուն վրայ անգամ խորհրդակցեցան։

Լիտիա ոտքի ելաւ, Բիուֆլ մինչև վարը զայն առաջնորդեց և ետոյ վերադառնալով,

—Պարո՛ն Միշօնէ, ես մէկ քանի օրուան համար անհրաժեշտ է որ օտար երկիր մը երթամ, ձեզի կը յանձնեմ գրասենեակիս տնօրէնութիւնը, հիմա կուզիմ կարեւոր գործ մը չի կայ։

Եւ իր առանձնասենեակը քաշուելով բացաւ իր գրամարկղը, հատ տետրակ մը հանեց մէջէն և առջևը դնելով սկսաւ կարդալ։

Էջին վրայ մած գիրերով Տինա Լոյդ գրուած էր և քովը ծանօթութիւններ կային։

(Շարունակելի)

ԳԼԽԱԿԱՎԱՃԱՌ
ՄԷՍՏՋԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բերա, Մեծ Փողոց, Կավանի փողոցին անկիւնը, Սմբաստեան աբարքրմանին առաջին յարկը

Սոյն գլխարկի վաճառատունը որ մեծ համբաւ կը վայելէ Նրբաճաշակ և Նոբաձեւութեան սիրահար Տիկիններուն և Օրիորդներուն շրջանակին մէջ, այս անգամ Եւրոպայէն դէռ նոր բերել տուած է գարնան և ամրան եղանակի յատուկ գլխարկներ և գլխարկի վերաբերեալ զարդեր մեծ քանակութեամբ և վերոյիշեալ նոբաձեւութեանց համաձայն։

Կը յանձնարարուի Տիկիններուն և Օրիորդներուն իրենց գլխարկները գնել ՄԷՍՏՋԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԷՆ, որոնք խիստ չափաւոր գիներով կը ծախուին։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՍՑԷ՝
ԴԵՂԱՐԱՆ Վ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ
Բերա, Բանկալթի, Էլմա Տաղ փողոց

Այս դեղարանը սուղ ժամանակի մէջ իր ուղղութեամբ, ճշդապահութեամբ, դեղերու թարմութեամբ, և գիներու չափաւորութեամբ կրցաւ հանրութեան վստահութեան ու գնահատման արժանանալ։ Այս առթիւ քաջալերուած՝ ճոխացուցինք բժշկական գիտնականներու, քսնեակներու, քաւչուէ կազմուածքի և հոտեղինաց ճիւղերը, մասնաւորապէս յիշողութեան արժանի է մեր յատկապէս բերել տուած միջատասպան փոշին որմէ հաւասարապէս կրնան օգտուիլ պատուարժան դեղագործք և յարգոյ հասարակութիւնը տեսակի ազնուութեամբ և գնոյ ժամանութեամբ անմրցելի։

Դեղարանս կը յանախեն հետեւեալ Մեծ. բժիշկները Ա. ու Բ. ի կարգաւ։ Ատիլեան, Գասապեան (Եչ. օր ծրի), Խանճեան, Մխիթեան և Մուրթաֆեան էֆ.։

ՇԱՆՕԹ.—Դիւեբայլին սպաս անձամբ։ 1—10

ԻՆՁ ԿԵՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

Տղաք երբ հինգ վեց ամսուան ըլլան, մայրերը անոնց լաւ սննդաբար ուտելիք գտնելու հետամուտ կ'ըլլան, ինչ որ շատ բնական է, բստ որում, մայրական կաթը որչափ լաւ առատ ու զօրաւոր ըլլայ, այլ ևս անբաւական կը դառնայ տղաքը ուժովցնելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք։ Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տքդ. Ֆալիէռ, նկատողութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը երկար փորձերէ ու զննութիւններէ վերջ, յաջողած է հնարել ազոց համար առաջին կարգի մնունդ մը, ՖՕՍՖԱՖԻՆ ՖԱԼԻԷՌ անուամբ, որ Բարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի Բժշկական Համալսարաններէն գնահատուելով, բոլոր քաղաքակիրթ այխարհին մէջ ընդհանրացած է։ ՖՕՍՖԱՖԻՆ ՖԱԼԻԷՌը չոքոլայի պէս խիստ քաղցրահամ է և միեւնոյն ժամանակ վերջին աստիճան սննդաբար ու կազդուրիչ. մայրական կաթին կրկին անգամ մնունդ կը պարունակէ, զոր ուտող տղաք կը սնանին, կ'ուժգնին, կ'աճին. կը կայտառանան, չուտով ոտքի կ'ելլեն և առանց հիւանդանալու ակռայ կը հանեն։

Հաղարաւոր օրինակներ կ'ապացուցանեն որ ՖՕՍՖԱՖԻՆ ՖԱԼԻԷՌով մեծցող տղաք, քաջողջ, ուժեղ, զօրաւոր և կայտառ մարդիկ եղած են ապագային։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս սքանչելի մնունդը, մանաւանդ ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ, ծծմայրեր ու նիհարներ որոնց վերջին աստիճանի ոյժ, մնունդ և կորով կուտայ։

ՖՕՍՖԱՖԻՆ ՖԱԼԻԷՌը կը ծախուի կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններու ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 16—26

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԷԼԳԱՖԸ ՀԻԻՄԱՅՈՒՆ ՆԷԶԱՐԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Պէտէլէրիին նրսֆը լիրա 100 ղ.տան նագտէն վէ նրսֆը տիկէրի էվգաֆը Հիւմայունա մախսուս սուրէթ վէ սէրկի իլէ խյֆա օլունմագ իւզրէ վիյրտէ մուհարրէր մահլիւլաթըն պէրմուէֆիպը նիզամ տէօրթ հաֆթա իլանընտան 324 սէնէսի նիսանըն 14ինճի կիւնիւնտէն 21ինճի բազար իրթէսի կիւնիւ սաաթ 10ա գատար պիրինճի վէ իքինճի վէ իւչինճի հաֆթա իլանաթընդն միւզահէրի տահիլէրիզ վէ տէօրտիւնճի հաֆթա իլանընդն տա սոն միւզահէրի ֆէբր օլունճաղը ճիհէթլէ, եալընըզ տէօրտիւնճի հաֆթա իլանը իչուն էվրադը մէճիսը իտարէյէ թէվֆի օլունընճայա տէկին 100տէ 5 վէ անտէն ոօնրա 100տէ 10 զամմ գապուլ օլունճաղընտան թաիպ օլանլար վէ տահա զիյատէ մասիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրի գրյմէթը մուխամմինէլէրիին էօշրիւնէ միւսաֆի թէէմին ագչէլերիյլէ պէրապէր Էվգաֆը Հիւմայուն մահլիւլաթ իտարէսինէ միւրաճաաթ իյէմէլերի իլան օլունուր։

ՊԻՐԻՆՃԻ ՀԱՅԹԱՍԸ

Գրյմէթը մուխամմինէսի

.19836.. պէտէլը միւզայէտէսի 20900.— Գալաթատա ճամիի ճէտիտա մահալլէսինէ Քիւրէքճիլէր ճաատէսինէ 69 նումէրօլը միւլք մա կէտիկ պիր պապ չէօրէքճի տիւքքանը կէտիկինին 120 սէհիմ իթիպարբյլա 93 սէհիմ վէ 1 սէհիմինին սիւիւս հիսսէսիյէ միւլքինին 12տէ 7 հիսսէսի. հաճի Ահմէտ։

..3000.— Պէյօղլունտա Բանկալթիէ Տօլապ Տէրէսի ճաատէսինէ 80 նումէրօլը տէրունինէ պիր գէյուլը հավի պիր գրթա արսանըն թէմամը. հաճի Իսմէյ.

..30000..պէտէլը միւզայէտէսի 20 պին.— Գասբիմ Բաչատա Էմին ճամի մահալլէսինէ Էպհէմ սօգաղընտա 44 վէ 46 նումէրօլը 6 օտա վէ միւլքէմիւլթը մալիմէյի հավի ախչապ 2 պապ մէնզիլին թէմամը. հաճի Իսմէյ։

..10305.— Ֆընտըգլըտա հաճի Բէճէպ մահալլէսինէ Եաղխանէ սօգաղընտա 13 վէ 15 նումէրօլը 1 գրթա մէնզիլ արսասընըն թէմամը. հաճի Իսմէյ։

..4000.— Պէչիկթաչտա Ապպաս աղա մահալլէսինէ Ֆէյզի պէյ սօգաղընտա 1 նումէրօլը 2 օտայը հավի ախչապ պիր պապ մէնզիլին նրսֆ հիսսէսի. հաճի Իսմէյ։

..20000.— Զարչուի Բէպիրտէ Գօլանճլար սօգաղընտա 20 նումէրօլը վէ չէհրի 120 զրուշ քիրալը քեարկիր պիր պապ տիւքքանըն թէմամը. Օսման։

..7000.— Զարչուի Բէպիրտէ Ունճը օղլու սօգաղընտա 38 նումէրօլը վէ չէհրի 70 զրուշ քիրալը քեարկիր պիր պապ տիւքքանէն թէմամը. Օսման։

..1000.— Զինճիրլի գուլուտա Արիֆ Ալի բաչա մահալլէսինէ Թիւրպէ սօգաղընտա 9 նումէրօլը 1 գրթա արսանըն թէմամը։ Մուսթաֆա։

..1500.— Պապը ճաֆէրիտէ Բիւսթէմ բաչա մահալլէսինէ Իբճիլէր ճաատէսինէ 5 նումէրօլը պիր պապ տիւքքեան կէտիկինին 40 սէհիմ իթիպարբյլա 2 սէհիմի. հաճի Ահմէտ։

..8040.— Թօբխանէյէ Գարապաչ մահալլէսինէ Պոզաղ Բէյէն ճաատէսինէ 135, 137, 139 նումէրօլը պէրվէճէր միւլքիյէ թէսարրուֆ օլունուր կէտիկ միւսթէգարր մուգատէմա տէյիրմէն էլեէվմ 3 պապ քեարկիր տիւքքանընդն ատճագ ճէզրազատէ Սաֆտ էֆէնտի վագֆընտան աէյիրրին միւլքինին 5 հիսսէսէն պիր հիսսէսի. հաճի Իսմէյ։

..17500.— Սթէնեատա Քիւրքճի Պաչը մահալլէսինէ Զայըր սօգաղընտա 14 միւքերրէր 14 նումէրօլը 7 օտա վէ միւլքէմիւլթը մալիմէյի հավի ախչապ 2 պապ մէնզիլին 48 հիսսէ իթիպարբյլա 42 հիսսէսի. հաճի Իսմէյ։

..10600.— Սիլիվրի Գաքուսընտա Խանճը Գարակէօղ մահալլէսինէ Սիլիվրի Գաքուսը ճաատէսինէ 7 նումէրօլը 3 օտա վէ ալթընտա պիր տիւքքանը հավի ախչապ պիր պապ մէնզիլին թէմամը. Մուսթաֆա։

..5000.— Իսկիւտարատա Սէլամ Ալի էֆէնտի մահալլէսինէ Կարապետ գալֆա Տէյիրմէն սօգաղընտա 32 նումէրօլը պիր գրթա արսանըն թէմամը. Բահմի

..10000.— Լանկատա Քեաթիպ Գասըմ մահալլէսինէ Սանտրգ Պրունընտա 42 միւքերրէր 42 նումէրօլը վէ չէհրի 160 զրուշ քիրալը 2 պապ կապինընդն նրսֆ հիսսէլերի. Մուսթաֆա։

..100.— Սամաթիատա Ապպի Զէյէպի մահալլէսինէ Բուլճը Էնօր սօգաղընտա պիր նումէրօլը պիր պապ տիւքքեան միւլքինին բուպ հիսսէսի. Հաֆիզ Իսմէյ։

ԻՒԶԻՒՆՃԻ ՀԱՅԹԱՍԸ

..20000.— Գասը գարիյէսինէ Օսման աղա մահալլէսինէ Պահարիյէ սօգաղընտա 12 նումէրօլը 9 օտա վէ միւլքէմիւլթը մալիւմէյի հավի ախչապ պիր պապ մէնզիլին բուպ հիսսէսի. Բահմի։

..2000..պէտէլը միւզայէտէսի 2000.— Իսկիւտարատա Եէնի մահալլէսէ Ֆըստրգ սօգաղընտա 10 նումէրօլը պիր գրթա արսանըն թէմամը. հաճի Մահմուտ

..3500.— Պէյլերպէյիինտէ Սթավրօզտա Ֆըսթըգլը ճաատէսինէ 4 նումէրօլը 4 օտայը հավի ախչապ պիր պապ մէնզիլին նրսֆ հիսսէսի. հաճի Մահմուտ։

..2000.— Եէտի Գուլէտ Միրախոր Էլիաս Պէյ մահալլէսինէ Սթամբօն ճաատէսինէ 91 նումէրօլը 2 օտայը հավի ախչապ պիր պապ մէնզիլին թէմամը. Օսման։

..8000.. պէտէլը միւզայէտէսի 6000.— Էտիրնէ Գաբուսընտա Զաղրը Աղա մահալլէսինէ Այ Եօրկի սօգաղընտա 70 նումէրօլը պիր օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին թէմամը. Մուսթաֆա։

..375.— Օրթաքէօյտէ Պոյաճը սօգաղընտա 2 նումէրօլը պիր գրթա արսա տէրունինէ պուլըսան չէրպէթխանէ միւլքինին 8 հիսսէ իթիպարբյլա պիր հիսսէսի. հաճի Իսմէյ։

ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻԻ ՀԱՅԹԱՍԸ

ՀԱԶԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
ՀԱԳԴԸՑԻ ԵՒ ԻՐԷՄԻ ԽԱՅԹՂԱՆԸ

Եւրոպայէն ներածուած խայթղանի չուրերուն ամէնէն նախամեծարը, այս խայթղանը, որ Ցունաստանի Արուեստից Ցուցահանդէսէն արժանիքի արծաթ չքանչանի արժանացած է։ Անուշահամ է և բնաւ ստամոքսը չխանգարեր։ Օսմանեան երեւելի բժիշկներու գնահատման արժանացած է, և մասնաւորապէս յանձնարարուած է հանգուցեալ Տօքթ. Խորասանճեան էֆէնտիյէ։ Այս խայթղանը եթէ սուրճի դգալով մը խմուելիք չուրին խառնուելով խմուի, ամէն կարգի տարփոխիկ հիւանդութեանց դէմ կը պաշտպանէ մարդը։

Արագապէս կը բուժէ հաղը, հարբուխը, կուրծքի իշլուածքները, պրոնշիթը դժուարաշնչութիւնը, թոքախտի սկզբնաւորութիւնը, մորթի հիւանդութիւնը, և ծննդական գործարաններու անհանգստութիւնը։

Կը ծախուի Մայրաքաղաքիս ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներուն մէջ։ Կ. Պոլսոյ համար գինն է 5 գահեկան։

Է.Մ. ՄԷՐՃԱՆՈՖ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՊՈԼԻՍ
ՄԵԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՀԵԾԵԼԱՆԻԻՆԵՐՈՒ

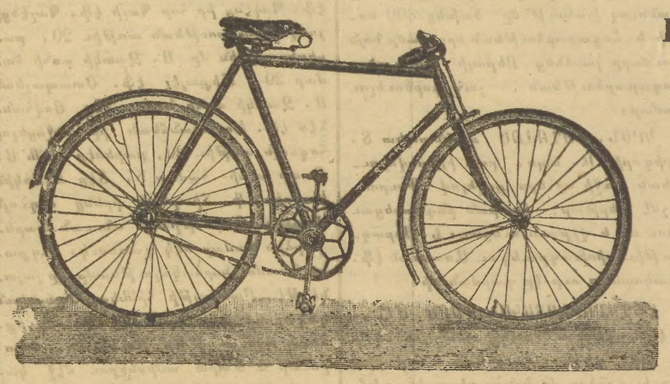

Peugeot, Mars, the Leader
ԼԱ ՄՕԹՕՍԱՔՕՇ 1908 MODÈLE
ԹԷԹԵՒ ՄՕԹՕՍԻԿԼԷԹ (35 ԿԼԿ.
Հեծելանիւի համար ամէն տեսակ պիտոյքներ
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ
ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒՆ

ԱՓՐՈԴԻՏԵԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՏՕՔԹ. Խ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

Կատարեալ ձեռնհասութեամբ կը դարմանի հին և նոր ջերմադիզութիւնը և ասոնցմէ ծագումնաւ առած դժուարամիզութիւնը. իսկ Գաղդիական ախտը, փոխանակ ներսէն դեղեր տալով ատամքը և աղիքները խաթարելու, ըստ նոր դրութեան լաւագոյն միջոցին դիմելով կը բուժէ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, բացի կիրակէ, ժամը 3—11, Պաղչէ-գաբու, չաքարավանատ Հաճի Պէքիրի դիմացը, սեղանաւորին վերնայարկը, թիւ 19 դարմանատան մէջ։

Կարօտ հիւանդները ծրիաբար կը դարմանուին։ 50—36

Տարեւշէֆգաղ թալէպէսիյէն իմալ իթտիրիւեէնք սէթրէ վէ բանթաօնտան միւրէքքէպ 550 Բագչէ էլպանէէրին մագուսաղ խրյոթիյէսի 70 զրուշ վէ 100տէն 1500 չիֆթէ գատար բոգարբինին պէտէր չիֆթի 28 զրուշ 30 բարա պէտէլ մուգապիլինտէ թալիպլէրի էօհտէսինտէ թէգարրուր խտրէք իհալէի էվվէլիյէլերի քէչիտ գրլընմը։ վէ 100տէ 5 թէնզիլաթ տախի չէհրը ճարիի լուսինին 24ինճի բէնճլէնպէհ կիւնինէ թաալիգ իտիմլ օլունընտան, նիսպէթը մուսէյէնէսի տախիլինտէ թէնզիլաթ արզուսընտա պուլընանլարը մը գատար էյտա վէ պէտէլը մուգարրէրինէ նէզարէն 100տէ 5 հիսսէրյլա թէմամնաթ ագչէֆիի վէ եախոտ օլ մրգտար քէֆալէթ սէնէտիի պիլ իսթիհսաղ Մէհիլիսը Մէարիֆէ միւրաճաաթ էյլէմէլերի իլան օլունուր։

21 Նիսան 324

ԷԼԳԱՖԸ ՀԻԻՄԱՅՈՒՆ
ՆԷԶԱՐԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Էվգաֆը Հիւմայուն խազինէսինէ թապ իթտիրիւեէնք պազը տէֆթարը վէ էվրագը սարիէ 3890 զրուշտա թաբիպի էօհտէսինտէ թէգարրուր իտրէք իհալէի էվվէլիյէսի իճրա գրլընմը։ վէ չէհրը հալլն 22ինճի սալը կիւնիւ սաաթ 10ա գատար 100տէ 5 վէ 2 կիւն զարֆընտա տա 100տէ 10 թէնզիլ իտիլիր իսէ գապուլ օլունուսյատտը լայգընը պուլտուղը թագտիրտէ իհալէի գաթիյէսինին իճրասը մուգարրէր պուլունմուշ օլուղընտան, նօգսանբյլա իթա իթմէք իթթէյէնլէրին 100տէ 10 նիսպէթինտէ թէէմին ագչէլերինի վէ եախոտ մէթթէպէր վէ մուսատտագ քէֆալէթնամէյէրինի համիլէն էյտամը թաթիլիյէտէն մատտա հէր կիւն սաաթ 10ա գատար Մէէլիսը իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլերի.

19 Նիսան 324 3—1

ՀԷՐԼԷՔԻԻ ԿԱՅՍ. ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՖԷՍԵՐԸ

Շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին օրըստօրէ մեծ զարկ ստացող Հէրլէքի Կայս. գործարանին արտադրութեանց կատարելութիւնն ու նրբութիւնը անուրանալի է։ Նոյն գործարանը սկսած է պատրաստել նաեւ գերընտիր, ընտիր, և երրորդ տեսակ ֆէսեր որոնց թէ՛ ներկը, թէ՛ գոյնը, թէ տեսակին ազնուութիւնն ու ձեւաւորութիւնը ընդհանուր գոհունակութեան առարկայ եղած է։ Կայս. գործարանին ամենավերջին պատրաստութիւններէն՝ ամենանուրբ և կատարեալ կերպով հիւսուած էքսթրա, գերընտիր և ընտիր ֆէսերը առաջինիներէն կարենալ զատելու համար ներսի կողմը կայս. դրոշմուած ընդունելութեան վրայ մեր ֆէսի ճիւղերը աւելցուցած ենք և հետեւեալ գիներով կը ծախուին.—

էքսթրա	13	զրուշ	Յրդ տեսակ (Ծոպով)	10	զրուշ
» (Մէջը մնդուսով)	20	»	Ընտիր »	11	»
Գերընտիր (Ծոպով)	12	»	» (Ծոպով և մէջը խարրով)	16	»
» (Ծոպով և մէջը խարրով)	18	»	Տղու ֆէս (Ծոպով)	8	»

Մեծախանակ եւ փոխբախանակ վաճառման գլխաւոր մթերանոց՝ Կամուրջին գլուխը Հէրէքի Կայս. Գործարանին ճիւղը

ՀԷՐԼԷՔԻԻ ԿԱՅՍ. ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՕԼՍԱՖԻ ՊԱՇԻ ՄՈՒՍՏԱՖԱ
ՄԱՍՆԱԳԷՏԻՑ

Սիրէճի, Թրամուէյի պողոտան, անկիւնը թիւ 9
Պէշիկթաշ, Թրամուէյի կայարանը, թիւ 60
Տիրէքլէր Արաբի, վարի կողմը թիւ 6
Պաղչէ Գաբու, Համիտիէ ճատտէսի թիւ 2 և 4
Սկիւտար, կառաւարքի շրջանաբնակաց. դէմ 4
Մէրճան, Էվլիա խանին դէմի անկիւնի խանութը։

ԻՒՐՈՒՔՕԼ [ՄԻԶԱԴԵՂ]

Բարիզի Շառլ Շանթօ քիմիական տունը՝ մրգանցքի հիւանդութիւնները բուժելու համար Իւրօքրօքինէ, Պենզօաթ տր լիթինէ ու Պենզօաթ տր սուտէ պատրաստած է ԻՒՐՈՒՔՕԼ անուն դեղը։ Յայտնի է թէ Իւրօքրօքինը մէզին մրուրները լուծելու և մրգանցքի տալու անիկնական յատկութիւնն ունի։ Պենզօաթ տր լիթինը կը զօրացնէ Իւրօքրօքինի ազդեցութիւնը, անոր տալով նաև հականեխական յատկութիւն մը։ Իսկ Պենզօաթ տր Սուտէն ալ հանդարտեցուցիչ ազդեցութիւն մը կ'ընէ։ Հետեւաբար ԻՒՐՈՒՔՕԼը կատարելապէս միզեցնող, հականեխական ու հանդարտեցուցիչ դեղ մըն է որ կը բուժէ թէ նոր սկսած և թէ հինցած միզանցքի բորբոքումներն ու միզանցքի հիւանդութիւնները, երիկամունքի (պեսիրեկի) բորբոքումն ու խիթերը, դժուարամիզութիւնն ու յաճախամիզութիւնը, կաթուածի ու յոգացաւի ընդունակութիւնները։ Այս վերջին երկու հիւանդութեանց և աւազախտի համար կրնայ գործածուիլ իբրև նախազգուշական միջոց։

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

ԻՒՐՈՒՔՕԼԸ պէտք է առնել օրը մէկէն չորս սուրճի գդալ, առաւօտ իրիկուն, խառնելով զայն գաւաթի մը հասարակ կամ հանքային ջուրի մէջ։ Սուրճ հիւանդութեանց պարագային պէտք է առնել ամէն օր Քրոնիկ հիւանդութեանց, գլխաւորաբար աւազախտի պարագային, դեղը պէտք է ուսի օր շարունակաբար առնել, որմէ ետք դադրեցնել շաբաթ մը կամ երկու շաբաթ ու յետոյ վերսկսիլ։ Յօդատապի, կոթուածի պէս բրտիկ հիւանդութիւններու պարագային պէտք է սկսիլ ԻՒՐՈՒՔՕԼի գործածութեան մէկ մէկ սուրճի գդալ կը ծախուի բոլոր դեղարաններու։

ՆԷՍԹԼԷԻ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐ

ԱՅՍ ԱԼԻՒՐԸ ԱՆԽԱՐԴԱԽ ԶՈՒՌԻՑԵՐԻԱԿԱՆ ԿԱԹՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԸԼԼԱԼՈՎ, ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԶԱՓԱՀԱՍԱՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՊԱՔԻՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՍՆՈՒՆԴՆ Է
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ, ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՆ Է ՊՈԼԻՍ, ՍԻՐԲԷՃԻ, ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆ ԽԱՆ ՃՈՐՃ ՊԼԷՃԷԶԷՐ ԵՒ ՈՐԳԻՆ